«Народная Воля» в Facebook www.facebook.com/nv.online.info
в Vkontakte www.vk.com/nvonlineinfo

№ 68 (4628)

7 верасня 2021 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Вялікі дзякуй усім, хто падтрымлівае «Народную Волю» ў гэты надзвычай цяжкі час.

Рэдакцыя.

ГРЫМАСЫ ФЕМІДЫ

Як выносілі прысуд Марыі Калеснікавай і Максіму Знаку

Учора яны былі асуджаны адпаведна на 11 і 10 гадоў зняволення.

Марыя Калеснікава і Максім Знак за кратамі.

Ніхто з тых, хто прыйшоў падтрымаць Максіма і Марыю, на суд не трапіў.

Як вядома, у мінулым годзе **Марыя Калеснікава** ўваходзіла ў перадвыбарны штаб экс-банкіра і прэтэндэнта на прэзідэнцкую пасаду **Віктара Бабарыкі**, а пазней перайшла у аб'яднаны штаб **Святланы Ціханоўскай**.

Марыю затрымалі на пачатку верасня 2020 года, пасля чаго спецслужбы паспрабавалі вывезці яе з Беларусі ва Украіну. На мяжы Калеснікава парвала свой пашпарт, каб пазбегнуць вымушанай дэпартацыі, і ў выніку апынулася за кратамі.

Максім Знак, юрыст штаба Віктара Бабарыкі, быў затрыманы практычна ў адзін час з Калеснікавай – на пачатку верасня мінулага года.

Іх абвінавачвалі ў закліках да дзеянняў супраць нацыянальнай бяспекі, змове з мэтай захопу дзяржаўнай улады неканстытуцыйным шляхам і стварэнні экстрэмісцкага фарміравання.

…Яшчэ на мінулым тыдні стала вядома, што вердыкт Максіму Знаку і Марыі Калеснікавай будзе вынесены Мінскім абласным судом у будынку Мінскага раённага суда 6 верасня. Пры гэтым афіцыйна паведамлялася: нягледзячы на тое, што сам працэс быў цалкам закрыты (нават адвакаты знаходзіліся пад падпіскай аб неразгалошванні), агалошванне прысуда пройдзе ў адкрытым рэжыме.

Працэс павінен быў пачацца ў 12.00, і больш чым за гадзіну да яго пачатку ля будынка суда пачалі збірацца людзі – блізкія і знаёмыя Максіма і Марыі, проста тыя, хто прыйшоў іх падтрымаць, журналісты, прадстаўнікі дыпламатычных місій.

Але нікога не пускалі не тое што ў будынак, а нават за агароджу суда, ля якой дзяжурылі два міліцыянеры. Апошнія праз рацыю атрымлівалі інструкцыі і на пытанне «Калі пачнуць пускаць у суд?» толькі паціскалі плячыма.

Тым часам людзі станавіліся ў ланцуг, які з кожнай хвілінай рабіўся ўсё даўжэйшым. Сам ланцуг быў ачэплены сілавікамі ў форме і цывільным, ля людзей хадзілі і здымалі ўсіх на камеру. Для чаго? Невядома, бо, калі працэс адкрыты, то патрапіць на яго можа любы жадаючы, і нічога супрацьзаконнага ў гэтым няма.

Людзі прыходзілі з кветкамі, аднак многім стала зразумела, што ў залу суда яны так і не патрапяць. Заставался не так шмат часу, каб прайсці кантроль і заняць месца ў судовай зале, а нікога па-ранейшаму не пускалі. Дазволілі прайсці ў будынак толькі бацькам і блізкім сваякам Марыі Калеснікавай і Максіма Знака (васьмі чалавекам), а астатнія засталіся на вуліцы.

Затое прапагандысты з дзяржаўнага тэлебачання на чале з сумна вядомым Рыгорам Азаронкам маглі спакойна хадзіць дзе заўгодна, а калі пабачылі ля варот прадстаўнікоў замежных дыпламатычных місій, пачалі на іх «паляванне».

– Зачем вы сюда пришли? – накідваўся на дыпламатаў Азаронак. – В Европе белорусские дипломаты ходят на суды тех людей, которые призывали к свержению государственного строя?

– Вы можаце да нас прыйсці ў амбасаду, і мы пагутарым, – ветліва адказвала прапагандысту прадстаўніца шведскага пасольства.

– Вот у вас на груди значок «Свабоду палітвязням», а кто их признал политзаключенными? – не адчапляўся Азаронак.

– Чаму ў вас столькі агрэсіі? – паспрабавалі паставіць прапагандыстаў на месца людзі, якія стаялі ў ланцугу. – Гэта ж некарэктна…

– Не ваше дело, насколько корректно мы спрашиваем, – далучыўся яшчэ адзін «бэтэшнік».

– Почему молчите? – Азаронка было не спыніць. – Вы против свободы слова? А как в Европе сейчас с политзаключенными? Что с теми людьми, которые задержаны на антиковидных митингах? Почему так жестко разгоняют эти митинги? Меня также интересует судьба белорусских граждан в шведском посольстве. Они плохо себя чувствуют… Что с ними сейчас?

«Вот это и есть их свобода слова», – падвёў вынік Рыгор Азаронак, але праз нейкі час разам са сваёй «брыгадай» наскокваў ужо на іншых дыпламатаў, якія таксама стараліся не ўступаць у дыскусію з гэтымі так званымі інтэлектуаламі.

Дарэчы, дыпламатаў на суд так і не пусцілі. Гэтак жа, як і ўсіх астатніх, хто прыйшоў на «адкрыты» суд, каб падтрымаць Максіма і Марыю.

А падрабязнасці таго, што адбывалася ў судовай зале, затым распавёў «Народнай Волі» бацька Максіма Знака.

– *Калі я прыйшоў у залу пасяджэння, то вачам сваім не паверыў!* – эмацыйна ўзгадвае той момант **Аляксандр Мікалаевіч Знак**. – *Зала была ўжо цалкам запоўнена нейкімі людзьмі! Ніхто так і не зразумеў, хто гэта такія, адкуль і калі яны тут з'явіліся, бо ў залу ж міліцыя з вуліцы нікога не прапускала. Сядзелі, быццам манекены. Можна меркаваць, што іх у залу прыгналі дзеля таго, каб не пусціць тых, хто насамрэч прыйшоў падтрымаць Машу і Макса. Гэта, відаць, такая дробная помста, каб нашы дзеці нават не пабачылі сваіх сяброў і знаёмых і не адчулі падтрымку людзей.*

– З Максімам пагутарыць не атрымалася?

– *Я павітаўся з сынам незвычайным чынам. Мы разам з ім былі ў Непале, і там вітаюцца своеасаблівым жэстам прывітання. У судзе я склаў далоні, крыху пакланіўся і сказаў: «Намастэ». Максім у адказ у клетцы таксама пакланіўся, а вось рукі ў яго былі скаваны ззаду кайданкамі. Марыя таксама была ў кайданках, але рукі не за спінай, а перад сабой, таму магла паказваць сэрцайкі.*

Я ўбачыў, што Максім фізічна выглядае досыць добра, нават крыху «падкачаўся». Гэта было заўважна.

Дарэчы, мне таксама паведамілі, што 7 верасня мне дазволена спатканне з Максімам, змагу з ім убачыцца сам-насам.

…Суд (суддзя – **Сяргей Епіхаў,** дзяржаўны абвінаваўца – **Аляксандр Кароль)** прызнаў Максіма Знака і Марыю Калеснікаву вінаватымі па трох артыкулах Крымінальнага кодэкса: ч.3 арт.361 (заклікі да дзеянняў супраць нацбяспекі), ч.1 арт.357 (змова з мэтай захопу дзяржаўнай улады неканстытуцыйным шляхам), ч.1 арт.361-1 (стварэнне экстрэмісцкага фарміравання і кіраўніцтва ім) і асудзіў Максіма да 10 гадоў зняволення, Марыю – да 11 гадоў. Знаку прызначылі ўзмоцнены рэжым калоніі, Калеснікавай – агульны.

– *Шчыра кажучы, не цешыў сябе вялікай надзеяй, таму чакаў, што прысуд будзе жорсткі,* – дадае Аляксандр Мікалаевіч. – *Але Максім і Марыя – моцныя людзі. Упэўнены: яны ўсё вытрымаюць…*

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ШЛАГБАУМ

Польские пограничники за сутки развернули 151 нелегала

Поток мигрантов на границе Беларуси со странами ЕС не спадает. За минувшее воскресенье пограничники Польши и Литвы пресекли 175 попыток незаконного пересечения границы.

На белорусско-польской границе развернули 151 мигранта. Границу разрешили пересечь только одному гражданину Конго, у которого была травма ноги. Его забрала скорая и увезла в больницу, сообщает Польская пограничная служба.

На латвийском участке было спокойнее. Пограничники предотвратили 24 попытки незаконного пересечения границы с Беларусью, передает госпогранохрана Латвии. По данным ведомства, с 10 августа в общей сложности 954 человека не смогли незаконно пересечь границу.

ЦІ ВЕДАЕЦЕ ВЫ, ШТО...

У Літве мінімальны заробак падвысяць да 730 еўра

Урад Літвы ўхваліў павышэнне мінімальнай зарплаты да 730 еўра да выліку падаткаў – на 88 еўра больш, чым цяпер, паведамляе *Delfi*.

Разам з мінімалкай павялічацца іншыя выплаты і падаткі. Раней прапаноўвалася павялічыць мінімум да 703 еўра, аднак міністр сацыяльнай абароны і працы сказала, што мінімалка можа павялічыцца і больш.

Для параўнання: мінімальная зарплата ў Беларусі – 400 рублёў (135 еўра).

САЛІДАРНАСЦЬ

Кітай афіцыйна перадаў Беларусі 500 тысяч доз вакцыны ад каранавіруса

У Беларусь прылецеў борт з Пекіна з 1,5 мільёна доз вакцыны супраць кавіда вытворчасці кітайскай кампаніі Sinopharm Group. Беларусь атрымала 500 тысяч доз у якасці бязвыплатнай дапамогі (раней наша краіна ўжо атрымала так 400.000 доз), а яшчэ 1 мільён доз быў закуплены па кантракце. Урачыстая цырымонія падпісання дакументаў аб перадачы паўмільёна доз вакцыны Sinopharm адбылася ў Міністэрстве аховы здароўя, паведамляе прэс-служба ведамства. Подпісы пад дакументамі паставілі міністр аховы здароўя **Дзмітрый Піневіч** і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь **Се Сяоюн**.

Паводле слоў Піневіча, кітайская вакцына паступіць у рэгіёны праз 2–3 дні.

ПРАГНОЗ

У Беларусь прыйдзе «маладое бабіна лета»

У Беларусі пачаўся другі тыдзень восені. Якое надвор'е чакае нас да 12 верасня? Свой прагноз агучыў метэаролаг ***Дзмітрый РАБАЎ****.*

– *Восень імкліва ўварвалася на абшары Беларусі: зачасцілі дажджы, задзьмулі паўночныя вятры. А сярэдняя тэмпература паветра ўстанавілася ніжэй за кліматычную норму,* – канстатаваў беларускі сіноптык.

Дзмітрый Рабаў растлумачыў, што надвор'е ў Беларусі ў першы тыдзень верасня вызначылі атмасферныя франты, якія прынеслі халодныя паветраныя масы з паўночных шырот. Аднак ён жа паабяцаў, што халодная анамалія скончыцца ўжо праз некалькі дзён:

– *Наступіць звычайнае восеньскае надвор'е.*

Аднак усё ж на гэтым тыдні сярэднядзённыя тэмпературы ўстановяцца ў межах 3–5 градусаў ніжэй за кліматычную норму. Але на гэтым тыдні з 6 да 12 верасня беларусаў будзе часам радаваць сонца. Такое надвор'е можна будзе назваць «маладым бабіным летам». Да сярэдзіны тыдня на Беларусь перамесціцца атмасферны фронт з паўночна-заходняй часткі Еўропы, які прынясе няўстойлівыя паветраныя масы.

Пацяплее ў Беларусі да канца тыдня: удзень паветра будзе праграявацца да +19...+25°С.

– *З тэрыторыі Польшчы ў Беларусь у другой палове тыдня прыйдзе шырокі антыцыклон, які прынясе пераменную воблачнасць. Значных ападкаў пры гэтым не чакаецца, толькі на паўднёвым усходзе краіны магчымы невялікія дажджы, туманы з бачнасцю да 500 метраў,* – удакладніў Рабаў.

ВЕРСИИ

Артем ШРАЙБМАН:

«Остается интрига – будут ли президентские выборы досрочными или нет?»

*Стоит ли в сентябре ждать политической амнистии, как на этот процесс влияют санкции и чем обернутся ближайшие электоральные кампании? Об этом в интервью «Филину» рассказал политический обозреватель **Артем Шрайбман**.*

– Многие говорят, что сентябрь – показательный месяц в плане дальнейшего развития событий в стране. Идут разговоры и про политическую амнистию. Есть какие-то основания для них и стоит ли вообще нам чего-то ждать от сентября?

– Смотря что считать важными событиями. В сентябре будет встреча Путина и Лукашенко, на которой либо смогут согласовать дорожные карты, которые теперь называются союзными программами, либо могут назначить заседание Высшего госсовета Союзного государства, на котором подпишут эти дорожные карты. Это достаточно важно, хоть и вряд ли судьбоносно.

Если говорить о событиях внутри страны, то, да, в принципе, логично выглядит какая-то частичная амнистия ко Дню народного единства. Особенно учитывая, что власти подсобрали минимум сотню, а то и больше прошений о помиловании, начиная с мая прошлого года. И если будет политическая воля, то сентябрь – логичный месяц для этого. Некоторых уже начали отпускать, как тех же представителей «Пресс-клуба» и PandaDoc.

Но предсказывать это сейчас однозначно невозможно, потому что Лукашенко пару раз эти решения отменял или откладывал. Если помните, первый раз политзаключенных стали освобождать еще после встречи Лукашенко в СИЗО. Потом этот процесс затормозился. Далее ожидали освобождений к 3 июля, но случились санкции, и соответственно этого не произошло – Лукашенко не хотелось выглядеть так, будто он прогнулся под давлением.

Что произойдет до возможного решения в сентябре, я не знаю. Будет какая-то новая угроза санкций со стороны Запада – и он опять вернется в какое-то такое конфронтационное русло.

– То есть имеется зависимость между санкциями и амнистией? Недавно и Евгений Прейгерман озвучил мысль, что амнистия политзаключенных произойдет, если не будет новых санкций.

– На мой взгляд, эта зависимость не линейная. С одной стороны, если бы санкции не вводились вообще, то какой смысл был бы тогда освобождать политзаключенных – кому это надо? Политзаключенных освобождают и пытаются начать торг именно для того, чтобы добиться какого-то ослабления или невведения новых санкций.

Но Прейгерман прав в том, что после введения санкций освобождать политзаключенных означает терять лицо. Поэтому Лукашенко всегда нужно какое-то время, чтобы уступки не выглядели уступками. Сколько этого времени нужно в сегодняшних условиях, созрел ли он на амнистию, о чем говорит Евгений Прейгерман, я не знаю.

10 лет назад всё было более понятно, санкции были четко привязаны к политзаключенным. Намного менее понятно это сейчас. Далеко не очевидно, что Запад отменяет санкции за освобождение политзаключенных. И, если этот пряник на столе не лежит, то Лукашенко, начав процесс и увидев, что ничего не меняется со стороны Запада, может опять этот процесс остановить.

Потому что для танго нужны двое, для торга – тоже.

– А готов ли Запад идти хоть на какой-то диалог и обсуждать отмену/заморозку санкций?

– Думаю, если бы они увидели, что тренд к освобождению политзаключенных стал таким устойчивым, не просто пять человек, а большой масштаб, если бы не набирались новые политзаключенные, то я вполне себе допускаю, что Запад приостановил бы расширение каких-то санкций, чтобы дать шанс позитивному тренду.

Потому что всё-таки в конце концов у всех этих санкций цель – чтобы условия выполнялись. И если Лукашенко начнет их выполнять, то логично будет тогда с санкциями повременить.

Но при этом, думаю, сегодня планка намного выше, чем раньше. То есть полной отмены санкций я точно не ожидал бы лишь за освобождение политзаключенных.

– Сегодня как-то сложно понять общую логику происходящего. С одной стороны, потихоньку начинают отпускать людей, с другой – задержания и ликвидация организаций.

– Взамен освобождаемых набирают новых намного более быстрыми темпами. Количество политзаключенных, несмотря на эти редкие помилования, продолжает расти. Общая логика, как и месяц назад, как и два, – продолжение репрессий. И то, что власть экспериментирует с какими-то освобождениями, еще не значит чего-то долговечного.

Слишком много может быть на этом пути тормозов, которые остановят любые позитивные процессы: угроза новых санкций, или, например, Лукашенко покажется, что как-то не так себя ведут освобожденные, возвращаются к какой-то активности, или Запад не реагирует смягчением своей позиции, не обещает отменить санкции и продолжает настаивать на полном выполнении условий. Любой из этих эпизодов может остановить даже робкое начало амнистии.

Поэтому тут сложно говорить о каком-то тренде, пока мы не видим десятков и сотен освобожденных людей. Особенно когда продолжают выноситься приговоры.

– Периодически звучат разговоры про ближайшие электоральные кампании вплоть до президентских выборов. Когда это может случиться?

– Мы знаем, что власть планирует референдум до февраля следующего года, и пока нет причин сомневаться, что он пройдет. Некоторые телеграм-каналы распространяли инсайды, что референдум должен пройти уже в сентябре, но пока ничего не происходит.

Я не думаю, что Лукашенко настроен до референдума как-то баламутить воду и назначать какие-то спонтанные и неожиданные кампании. Местные и парламентские выборы уже однозначно перенесли на 2023 год. Поэтому остается интрига только по поводу даты президентской кампании – будут ли очередные выборы досрочными или нет?

Мы понимаем, что Лукашенко может пойти на какие-то эксперименты, если он действительно задумал транзит власти. И, как принято у автократов, логичнее такие судьбоносные события делать тогда, когда их никто не ждет. Объявить и быстро провести, чтобы оппозиция не успела собраться.

Поэтому я допускаю, что он может объявить президентские выборы раньше. Валерий Карбалевич высказывал такие оптимистичные ожидания, что уже сразу после референдума. Я тоже не стал бы исключать, что в ближайшие годы (не в 2025 году, а до этого) Лукашенко может объявить досрочные президентские выборы и не пойти на них, а назначить преемника.

– А чего нам ждать в плане репрессий? Потому что многие уехавшие из страны белорусы сейчас сидят на чемоданах, ожидая какого-то события или сигнала, который позволит им вернуться.

– Тут вопрос в том, что даже если произойдет амнистия и пусть мы даже вернемся в ситуацию 2014–2015 годов, можно ли надеяться, что, пока Лукашенко у власти, следующие электоральные кампании не будут сопровождаться такими же жесткими репрессиями, как сейчас? Вот этого мы не знаем.

Сейчас, в отличие от ситуации десятилетней давности, даже амнистия не означает, что деэскалация необратима.

Вопрос возвращения, как вы понимаете, для меня тоже актуален. И я пока не вижу понятной силы, которая могла бы взять и принудить власть сойти с репрессивной колеи. Экономика не в той катастрофической ситуации, как многим оппонентам власти хотелось бы, особенно с миллиардом от МВФ, особенно с возможными кредитами от России взамен на интеграцию.

Залатывать дыры на какое-то время у Лукашенко деньги будут. Да, экономика не в лучшей форме, но есть разница между обвалом и просто каким-то вялым стагнирующим состоянием.

Да и много других факторов. Зависит и от тех же санкций – какие они будут и как на эту экономику будут влиять. Это тоже невозможно предвидеть.

Анастасия ЗЕЛЕНКОВА.

ЗА ПРАХАДНОЙ

БЕЛАЗ: даўгоў на 1,2 мільярда рублёў

У мінулым нумары «Народнай Волі» змешчаны матэрыял пра сітуацыю на «Гомсельмашы». А што адбываецца на БЕЛАЗе?

Як вядома, 21 чэрвеня Еўрасаюз увёў сектаральныя санкцыі супраць Беларусі. Пра наступствы пакуль гаварыць рана, інфармацыя ёсць па выніках таго перыяду, калі сітуацыя была адносна спакойнай.

У першым квартале гэтага года БЕЛАЗ зарабіў 36 мільёнаў рублёў, годам раней былі чыстыя страты на 60 мільёнаў. Такія дадзеныя вынікаюць са справаздачы на адзіным партале фінансавага рынку.

У завода 371,4 мільёна рублёў даўгоў па доўгатэрміновых крэдытах і 880,7 мільёна – па кароткатэрміновых, агулам больш за 1,2 мільярда рублёў. Летась у гэты ж перыяд даўгоў было больш – 1,4 мільярда.

Чысты прыбытак БЕЛАЗа за мінулы год – 30 мільёнаў рублёў, годам раней было 265 мільёнаў рублёў. То-бок за год чысты прыбытак скараціўся ў 8 разоў. Колькасць персаналу за год паменшылася на 571 чалавека.

Што з продажамі самазвалаў?

Белстат прыбраў аператыўную статыстыку па продажах кар'ерных самазвалаў. Летась Беларусь прадала іх у ЕС на 3,3 мільёна долараў. Гэта толькі 10 адзінак. Агулам жа за год у розныя краіны Беларусь прадала 435 адзінак гэтай тэхнікі. З краін ЕС самазвалы куплялі Польшча, Балгарыя.

Найбольш самазвалаў набывала Расія (на 106 мільёнаў долараў), Індыя (на 83 мільёны), Узбекістан (на 55 мільёнаў).

Якія кампаніі адмовіліся ад супрацоўніцтва з БЕЛАЗам

Амерыканская кампанія Cummins, адзін з пастаўшчыкоў рухавікоў на БЕЛАЗ, перастала адпраўляць прадукцыю прадпрыемству і яго ным дылерам.

Гэтым летам пра поўнае спыненне супрацоўніцтва з БЕЛАЗам абвясціў Rolls-Royce. Раней пастаўкі ішлі праз яго нямецкую «дачку» MTU Friedrichshafen GmbH. Гэтыя дзве кампаніі – асноўныя пастаўшчыкі рухавікоў і сілавых установак для завода.

Раней сёлета ад супрацоўніцтва з БЕЛАЗам адмовіліся сусветныя кампаніі Becker Group, Liebherr і Danfoss.

Нямецкая Becker Group, у прыватнасці, заявіла, што *«пасля ўвядзення санкцый ЕС у дачыненні да БЕЛАЗа спыніла ўсе аперацыі з БЕЛАЗам з 9 ліпеня 2021 года»*. Кампанія пастаўляла фарбу для БЕЛАЗа праз фінскага дыстрыб'ютара Geramatic OY.

Іншы нямецкі канцэрн, Liebherr, які раней пастаўляў станкі і іншае абсталяванне для БЕЛАЗа, таксама пацвердзіў, што згодна *«палітыка [заключаецца] у захаванні нормаў і правілаў»*.

На пачатку ліпеня Міжнародная горна-металургічная група кампаній «Метінвест» заявіла, што адправіла ў Еўракамісію запыт з просьбай даць тлумачэнні наконт магчымасці закупаў у БЕЛАЗа, які падпаў пад санкцыі.

Пазней крывароўскі горна-металургічны камбінат ArcelorMittal паведаміў, што прыпыняе закупы ў БЕЛАЗа і адпраўляе гэтае пытанне на аналіз у свой юрыдычны аддзел.

Усе выпадкі прыпынення супрацоўніцтва звязаны з санкцыямі ці з парушэннямі правоў чалавека ў Беларусі.

Наколькі паўплываюць адмовы ў пастаўках дэталяў

Пастаўшчыкоў камплектуючых для кар'ерных самазвалаў не так шмат. Паводле сцвярджэння фінансавага аналітыка «Альпары Еўразія» **Вадзіма Іосуба**, Rolls-Royce быў адным з асноўных пастаўшчыкоў рухавікоў.

– Такія рухавікі робяць у прамыслова развітых краінах – ЗША, Японіі, Заходняй Еўропе. Тэарэтычна пры санкцыях можна наладзіць пастаўкі праз серыю пасрэднікаў, але гэта, хутчэй за ўсё, робіць працэс даражэйшым і падаўжае тэрміны паставак. Наўрад ці атрымаецца схаваць пастаўку рухавікоў для БЕЛАЗа, таму праблемы з вытворчасцю будуць сур'ёзныя, – упэўнены Вадзім Іосуб.

На думку старшага навуковага супрацоўніка Bergos **Льва Львоўскага**, праблемы могуць узнікнуць нават з кітайскімі пастаўшчыкамі.

– З санкцыямі ніхто звязвацца не хоча. Зразумела, што адмовіліся амерыканскія кампаніі. Кітайцы не спяшаюцца пастаўляць свае рухавікі, таму што Кітай, калі глядзець на эканоміку, – гэта адна з найбуйнейшых эканомік свету, ЗША для іх – важны партнёр. Чакаць кітайскіх матораў таксама не варта. Застаецца Расія. Буйныя кампаніі таксама не хочуць быць звязаны з санкцыямі. У БЕЛАЗа прыбытковасць не была на высокім узроўні, таму як яны будуць цяпер выжываць – сур'ёзнае пытанне. Хутчэй за ўсё, дзяржава будзе імкнуцца іх фінансаваць, – мяркуе **Леў Львоўскі**.

Якія рухавікі стаяць на БЕЛАЗах?

Зараз БЕЛАЗ прадае тэхніку праз свой сайт. Якія рухавікі выкарыстаны ў машынах?

Напрыклад, у мадэлі 7545 на 45 тон стаіць рухавік ад кампаніі Cummins. А вось мадэль 75440 грузападымальнасцю 32 тоны мае рухавік ЯМЗ – ад Яраслаўскага маторнага завода.

У мадэлі 75320 грузападымальнасцю 290 тон стаіць рухавік Cummins, у мадэлі грузападымальнасцю 450 тон – рухавік нямецкага вытворцы MTU (Rolls-Royce), які таксама спыніў пастаўкі на БЕЛАЗ. Мадэль грузападымальнасцю 360 тон таксама мае рухавік ад MTU, мадэль 75310 грузападымальнасцю 240 тон – рухавік ад Cummins.

Як бачым, у большасці мадэляў выкарыстоўваюцца рухавікі кампаній, якія цяпер адмовіліся ад супрацоўніцтва з БЕЛАЗам.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Глеб САНДРАС: «Калі рабочыя маўчаць, дык хто іх выратуе?»

«Народная Воля» вырашыла больш падрабязна даведацца, што сабой уяўляе платформа «Рабочы рух» і ці ёсць нейкія рэальныя вынікі яе дзейнасці.

На сайце гэтай ініцыятывы абвешчана, што платформу прадстаўляюць *«рабочыя і служачыя розных арганізацый, якія не змаглі змірыцца з беззаконнем, што адбываецца навокал».*

«Рабочы Рух» – гэта ініцыятыва аб'яднання працуючых людзей Беларусі для абароны сваіх грамадзянскіх і працоўных правоў і свабод, – гаворыцца далей. – *Аб'яднанне грамадзян для захавання іх бяспекі ва ўмовах прававога дэфолту ажыццяўляецца пры дапамозе зашыфраванай платформы з аднайменнай назвай.*

...Нашай першапачатковай задачай з'яўляецца аднаўленне дэмакратычных правоў і свабод у краіне, у тым ліку шляхам агульнанацыянальнай стачкі як найбольш дзейснага і бяспечнага механізму, даступнага працоўным».

Глеб Сандрас – адзін з сузаснавальнікаў платформы «Рабочы рух». Раней маладзёжны актывіст працаваў на «Беларуськаліі», узначальваў прэс-службу страйкама гэтага прадпрыемства, але затым у мэтах бяспекі быў вымушаны пакінуць краіну.

– Платформу запусцілі 12 красавіка гэтага года, – *распавядае **Глеб Сандрас**.* – Ідэйнымі стваральнікамі былі людзі са страйкамаў «Гродна-Азота», «Нафтана», Беларускага металургічнага завода... Частка іх была звольнена, некаторыя зараз знаходзяцца за мяжой, але нехта яшчэ і працуе на беларускіх прадпрыемствах.

Таксама нам дапамагалі беларусы Бостана і каманда, якая працавала па назіранні за выбарамі ў мінулым годзе.

– Якая была асноўная мэта стварэння «Рабочага руху»?

– Пра гэта заяўлена на нашым сайце: вярнуць законнасць у краіну. Акрамя таго, патрабуем вызвалення ўсіх палітвязняў і правядзення новых справядлівых выбараў.

У першую чаргу спрабуем даць людзям бяспечныя інструменты для таго, каб яны маглі аб'ядноўвацца і рыхтавацца, калі такі момант здарыцца, да агульнанацыянальнага страйку. Каб маглі бяспечна ажыццяўляць інфармацыйную падтрымку і падрыхтоўку да стачкі, выбудоўваць лакальныя гарызантальныя сувязі, каардынаваць дзеянні сваіх сябраў на міжрэгіянальным і рэспубліканскім узроўнях. Таксама маем намер спрасціць і палегчыць атрыманне дапамогі для ўдзельнікаў стачкі пры ўзнікненні такой неабходнасці.

– І якія рэальныя вынікі вашай працы?

– Да нашай платформы ўжо далучылася каля 17 тысяч чалавек. Зарэгістравацца даволі проста. Пры гэтым нейкіх персанальных дадзеных не патрабуецца. Адзінае, што неабходна, – пакінуць свой нумар тэлефона, каб ведаць, што гэты чалавек з Беларусі, але нумар шыфруецца, і да яго ніхто не мае доступу.

– А што дасць нейкаму працоўнаму, скажам, з Мінскага трактарнага завода гэтая рэгістрацыя і далучэнне да вашага руху? Вы абароніце яго правы, прымусіце начальства МТЗ заробак яму павысіць?

– Ёсць жа і на прадпрыемствах людзі з грамадзянскай пазіцыяй, якія зараз проста не могуць яе публічна выказаць, каб не патрапіць пад звальненне і рэпрэсіі. Але яны могуць пад дахам нашай платформы аб'яднацца. Калі чалавек хоча размаўляць з такімі ж, як ён сам, то мы даём такую магчымасць.

Натуральна, не хацелася б, каб у краіне быў страйк, каб спынялася эканоміка, але трэба быць гатовымі да любога развіцця падзей.

– Вы зараз кажаце пра нейкія абстрактныя рэчы. Верыце, што ў сённяшніх умовах у Беларусі магчымы агульнанацыянальны страйк?

– Пасля выбараў тысячы рабочых выйшлі на вуліцу, некаторыя з іх далучыліся да страйку. Але ведаеце, якая асноўная памылка тады была? Усё праходзіла стыхійна. А на базе нашай платформы, як ужо казаў, тыя ж рабочыя аб'ядноўваюцца. Гэта на будучыню.

– Якія вы бачыце для сябе перспектывы? Зарэгістравалася ў вас 17 тысяч чалавек – і што далей?

– Скажам так: у новай Беларусі платформа можа стаць падмуркам для стварэння аб'яднання па рэальнай абароне правоў працоўных.

– Наколькі я разумею, стваральнікі гэтага руху знаходзяцца за мяжой…

– Далёка не ўсе. З Беларусі з'ехалі тыя, хто выступае публічна. Яны вымушаны былі з'ехаць. Хачу дадаць, што ў жніўні мінулага года ўсё было хаатычна і неарганізавана.

– Дык сёння вы маеце жывую сувязь з беларускімі прадпрыемствамі, з людзьмі, якія там працуюць?

– Відавочна, што сёння страйкамы, якія з'явіліся на некаторых прадпрыемствах, ужо неактуальныя. Трэба сказаць, што галоўныя мэты не былі выкананы, патрабаванні рабочых не задаволілі.

А зараз мы маем інфармацыю аб тым, што адбываецца на прадпрыемствах, ад тых нашых сябраў, якія там працуюць. Дарэчы, у нас ёсць бот юрыдычнай дапамогі для працоўных, і некаторыя звяртаюцца. Не сказаў бы, што ідзе цэлая хваля заявак, але пытанні ёсць. І пытанні настолькі разнастайныя!.. Я раней і падумаць не мог, што многія працоўныя ў нас такія малаадукаваныя ў прававых пытаннях і пытаннях абароны сваіх правоў. Часам пачынаеш разумець, што заўсёды трэба пачынаць з малога, тлумачыць людзям элементарныя рэчы.

– І якія, паводле вашай інфармацыі, зараз настроі ў рабочых?

– У эканоміцы задзейнічаны мільёны людзей, таму я не магу казаць пра нейкую агульную тэндэнцыю і агульныя настроі. Але падтрымліваю сувязь з некаторымі былымі калегамі з таго ж «Беларуськалія», і там рабочыя занепакоены тым, якія могуць быць наступствы заходніх санкцый. Яны ў чаканні таго, што могуць прынесці гэтыя санкцыі.

– Не выключана, што санкцыі ўдараць не толькі па рэжыме, але і па саміх рабочых, па іх заробках і дабрабыце…

– Але ж пры гэтым трэба разумець, вынікам чыёй палітыкі сталі санкцыі. І людзі самі павінны вырашаць, што ім рабіць у такой сітуацыі.

Платформа якраз і створана для таго, каб дапамагчы тым, хто хоча аб'яднацца і разам распрацаваць план дзеянняў. Калі нехта не хоча, то з бізуном стаяць не будзем. Калі рабочым прыносіць задавальненне працаваць у цэху ў спякоту ці пры мінус двух градусах і пры гэтым яны будуць маўчаць, дык, як кажуць, хто іх выратуе? У кожнага свая галава на плячах…

Сяргей ЗАБЛОЦКІ.

АСАБІСТАЕ

Так будуецца сямейнае шчасце

Гісторыя аб тым, як звычайнай беларускай сям'і даводзіцца жыць і працаваць, каб здзейсніць мару мець свой дом

Стварылі сям'ю, пачалі будаваць дом…

Гродзенцы Ірына і Алег Стасевічы пабраліся шлюбам у 2013 годзе. Сямейнае жыццё пара пачынала ў доме бацькоў Ірыны. Ім выдзелілі асобны пакой, за камуналку не плацілі, харчы набывалі зрэдку, паколькі ў мамы свая гаспадарка і гарод.

Алег працаваў у прыватнай кампаніі апаратчыкам па насычэнні абліцовачных матэрыялаў і давучваўся на завочным аддзяленні па спецыяльнасці «інжынер-электроншчык».

Ірына пасля заканчэння юрыдычнага факультэта спачатку ўладкавалася юрысконсультам у прыватную фірму, потым некалькі разоў мяняла месца працы, але паўсюль было адно і тое ж:

– Абавязкаў шмат, заробак нізкі, ніякага кар'ернага росту. Адным словам, вырашыла кардынальна змяніць працу.

Стала анлайн-рэдактарам, заробак быў нядрэнны. У 2017 годзе пайшла ў дэкрэтны адпачынак.

Алег працягваў працаваць у Гродне ў буйной фірме па сваёй спецыяльнасці. Дарэчы, ён яшчэ да жаніцьбы зарабляў каля тысячы долараў у месяц. Някепскі заробак дазваляў маладой сям'і трывала стаяць на нагах. Але ў краіне пачалася інфляцыя, і заробак мужа знізіўся да 500 долараў у эквіваленце. А тут яшчэ ў 2016 годзе набылі недабудаваны трохпавярховы катэдж на прымальным кошце. Грошы, дарэчы, атрымалі ў спадчыну, спрабавалі класці ў банк пад працэнты, але інфляцыя ўсё з'ядала, а таму вырашылі ўкласці іх у нерухомасць. Тым больш што хацелася жыць самастойна.

– Праўда, з домам мы ўсё ж памыліліся, – прызнаецца Ірына. – *Дабудаваць такі гмах мы не здолелі б нават да старасці, а жыць хацелася цяпер. Прадалі яго і набылі аднапавярховы дамок прыкладна на 100 квадратных метраў.*

Праўда, і ён быў недабудаваны, а таму паўстала праблема: дзе браць грошы? Вырашылі, што муж паедзе на працу ў Расію.

4 тыдні там і 2 тыдні дома

Калі Алег у 2017 годзе ад'язджаў у Расію, іх першай дачушцы споўнілася 3 месяцы. Хаця Ірына заставалася з мамай, але ўсё роўна было нейк боязна, што мужа так падоўгу не будзе побач.

Алег ехаў не ў нікуды – уладкаваўся механікам (і, дарэчы, у хуткім часе заняў пасаду старшага механіка) у транспартную кампанію. Там ужо 10 гадоў працаваў яго стрыечны брат. Работа вахтавая: чатыры тыдні без выхадных працуеш па 12 гадзін у дзень, а потым на два тыдні едзеш дадому. Заробак – тысяча долараў у месяц. У Гродне працу з такім заробкам Алег знайсці не мог. Але жыць даводзіцца ў цесным вагончыку разам з такім самым гастарбайтарам, душ і сталоўка – на тэрыторыі прадпрыемства. Улетку яшчэ туды-сюды, а вось узімку бывае даволі самотна.

– Ды і ўявіце сабе: працаваць чатыры тыдні па 12 гадзін без выхадных – як вытрымаць? – уздыхае Ірына. – *За змену ён абслугоўвае ад 30 да 50 машын – вось што такое праца гастарбайтара...*

Ад пачатку яна настройвала мужа на тое, што гэта толькі да той пары, пакуль не дабудуецца дом. Упэўнена, што ў іх з Алегам аднолькавае разуменне: сям'я павінна быць разам.

У гэтым былі свае плюсы...

У сям'і з'явіліся грошы, і цяпер Алег мог не сам займацца будаўніцтвам дома, а наняць брыгаду. Аказалася, што і будматэрыялы выгадней везці з Масквы, чым купляць у Гродне, – там яны значна таннейшыя.

– Нават таблеткі мне, калі я была цяжарная другім дзіцём, муж набываў у Маскве, – распавядае Ірына. – *Цацкі, адзенне для дзяцей і для мяне муж купляў там.*

Праўда, дадае яна, больш не было ніякіх адпачынкаў, вандровак, шопінгаў – на гэта даўно забыліся. Усе заробленыя грошы па-ранейшаму накіроўваюцца на будаўніцтва. Сям'я Стасевічаў марыць да 2022 года, калі дачка пойдзе ў першы клас, перабрацца ва ўласны дом.

...і свае мінусы

Ірына ведае, што мужу бывае складана фізічна і маральна – усё ж там адзін, без сям'і.

– Здараецца, ён так стамляецца на працы, што мы цэлы тыдзень не можам нават паразмаўляць па тэлефоне. Часам зрываецца на мае бяскрыўдныя жарты, калі я імкнуся падтрымаць яго настрой.

А самае балючае, паводле слоў жанчыны, што муж не бачыць, як растуць дзеці, як яны змяняюцца, і не толькі знешне.

– Старэйшая дачка ўжо пачала разумець, што тата працуе недзе далёка, чакае яго. Я нават прапанавала ёй рабіць альбом са здымкамі да прыезду таты, каб ён мог аднавіць тое, што прапусціў.

Дзяўчынцы не хапае бацькі, і хоць яна гэта пакуль не можа наўпрост патлумачыць, але ўвесь час з зайздрасцю глядзіць на іншых дзяцей, калі яны гуляюць са сваімі татамі, наведваюць крамы, ходзяць у кіно. Яна часта паўтарае: «А памятаеш, мама, калі тата прыязджаў...»

Звычайна, расказвае Ірына, пасля чатырох тыдняў нялёгкай працы муж прыязджае стомлены і суровы, і першы час яму, як правіла, усё не падабаецца, да ўсяго ёсць заўвагі.

– Нам даводзіцца прыцірацца адно да аднаго. А хутка зноў развітваемся....

Ілюстрацыйнае фота.

За два тыдні, якія Алег праводзіць у Гродне, яму трэба яшчэ шмат чаго паспець зрабіць на будаўніцтве дома, адпачываць часу папросту няма. Ірына кажа, што за гэтыя два тыдні ён імкнецца нагнаць упушчанае, а яна, так бы мовіць, працягвае плыць па цячэнні, што таксама іх падзяляе і, здараецца, прыводзіць да непаразумення.

Жаночая доля

Ірына ўвесь час распавядае толькі пра мужа. Пра сябе, сціпла заўважае, асабліва няма чаго і сказаць. Маўляў, калі яго няма дома, то ўсё робіць сама, бо на ёй і быт, і дзеці, і ўсё, што можа здарыцца кожны дзень.

– Гэта яшчэ добра, што ў яго графік не такі жорсткі. У маёй сяброўкі муж тры месяцы працуе і два тыдні дома. Ёй наогул даводзіцца не прыцірацца, а прывыкаць. Сяброўка кажа, што прыязджае чужы чалавек і яны ўжо на мяжы разводу.

Самае страшнае ў такой сітуацыі, мяркуе мая суразмоўніца, гэта тое, што надыходзіць момант, калі многім ужо падабаецца жыць адным. Некаторыя яе сяброўкі прызнаюцца, што чакаюць, калі муж ізноў ад'едзе на працу.

Ірына кажа, што не рашылася б нараджаць другое дзіця, калі б ёй не дапамагала мама. Інакш, жартуе яна, хата проста зарасла б брудам, а яна нічога не паспявала б рабіць:

– Я вельмі ўдзячна маёй маме. Яе дапамогу нельга нічым замяніць і ніякімі сродкамі ацаніць.

Цешыць і тое, што старэйшая дачка ўжо можа нечым дапамагчы.

Гэта няпросты этап у жыцці, прызнаецца Ірына, але трэба яго перажыць, іншага выйсця няма. Яна ўпэўнена: калі людзі нечага вартыя, то яны не адмаўляюцца ад сваіх мар, а абавязкова іх здзяйсняюць.

У жніўні 2020 года муж напаўжартам заўважыў, што, можа, давядзецца пераязджаць не ў свой дом, а ў іншую краіну.

– Я лічу, што лепшае месца для жыцця дома, а не на чужыне, – упэўнена жанчына. – *Як бы там ні было добра, трэба вельмі пастарацца, каб даказаць адваротнае. Калі ўсе ад'едуць, хто будзе будаваць новую Беларусь?*

Міхал КАРНЕВІЧ.

P.S. *Імёны і прозвішчы нашых герояў зменены па іх просьбе, сапраўдныя ёсць у рэдакцыі.*

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Не для таго калготкі купляюць людзі ўсё-ткі

У Столінскім раёне праваахоўнікі знайшлі і затрымалі пенсіянерку, якая абрабавала сваю 82-гадовую сваячку, забраўшы ў яе 420 рублёў, 410 долараў і прадукты з халадзільніка. Рабаўніца папярэдне вырвала тэлефонны кабель, нацягнула на галаву жаночыя калготкі, на рукі – пальчаткі, пагражала ахвяры цацачным пісталетам…

Асобныя пенсіянеры
Дзяцінеюць тады-сяды:
У іх капрызныя манеры,
Несамавітыя глузды,
І, пагуляўшы ў інтэрнэце
Ці паглядзеўшы там кіно,
Яны дурэюць, быццам дзеці,
Хоць і не школьнікі даўно.
Прынамсі, у адной бабулі
Кіношныя баевікі,
Падобна, клёпкі ўскалыхнулі.
(Не дзіўны выпадак такі.)
Здзяцінеў клёк яе старэчы,
Фантазія не знала меж.
«Дык годзе мне сядзець на печы,
Пара падацца на грабеж, –
Пенсіянерка парашыла. –
Хай «канфіскую» не мільён,
Аднак папоўню я грашыма
Свой нехлямяжы пенсіён
І ўсе свае жаданні-мары
Ажыццявіць змагу спаўна...»
Каго ж у якасці ахвяры
У дзень той выбрала яна?
Магла б абрабаваць банкіра
Або суседа-куркуля,
Ды страх душыў, прызнацца шчыра:
За што лячыцца ёй пасля,
Калі паломяць рэбры ў банку
Ці проста ў морду дасць сусед,
Тым больш што ён паддаты зранку?
Не, з імі звязвацца не след.
А выбрала яна бабулю
Старэй намнога, чым сама:
«Калі пакажа раптам дулю –
Маўляў, сабе на хлеб няма, –
Дык доўга кешкацца не буду –
Дастану цацку-пісталет…
Аддасць да ніткі з перапуду,
Каб не папасці ў іншы свет!
А пры патрэбе дам і ў рыла,
Дарма, што нейкая радня…»
Правесці акцыю рашыла
Нахабна, дзёрзка, сярод дня.
Каб бабка не пазнала ўсё-ткі,
Як аддавацьме свой запас,
На твар жаночыя калготкі
Адзела – чыста Фантамас!
Бабулька ледзь не акалела,
Страшыдла згледзела калі –
На крэсла чмякнулася цела.
Затым няшчасныя рублі
Пакорна выграбла з панчохі,
Каб долі горкае не мецъ.
Было там і даляраў трохі,
Што берагла сабе на смерць.
Здалося «гангстарцы», што мала, –
Разлічвала на цэлы пук.
Дык з халадзільніка дастала,
Што ў ім было: кавалак сала,
Сырок і яек дзесяць штук…
***
Я для яе зыход прадбачу:
Не пашкадуюць у судзе,
Яна жыццё свайго астачу
На нарах, мабыць, правядзе.
Вердыкт выносячы кароткі,
Пенсіянерак прызаву:
Патрэбна адзяваць калготкі
На ногі – не на галаву!

Нечаканае звальненне

Камандзіроўка – дзесяць дзён.
У філіял паслалі дальні.
Калі дамоў вянуўся ён,
Быў звольнены ва ўласнай спальні…

Грошы – як дзеці

Засведчаць жабракі і каралі,
Што меркі ў грошай і дзяцей адны:
Вялікімі якімі б ні былі,
Здаюцца нам маленькімі яны.

Дзень цвярозасці

Разгубіліся людзі, калі
Дзень цвярозасці ў нас увялі:
Быццам свята для кожнага дома,
Але як адзначаць – не вядома…

Не падслухоўвай

Зняверыцца не хочаш у жыцці?
Я спосаб памагу табе знайсці:
Не падслухоўвай з гэтае пары,
Што кажуць пра цябе твае сябры…

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Уладзіслаў КАВАЛЁЎ:

«Ужо паўгода жыву ў Расіі. У Беларусі я не патрэбен…»

Беларускі грасмайстар распавёў «Народнай Волі», чаму ён ужо паўгода жыве з сям'ёй у суседняй краіне.

Уладзіслаў КАВАЛЁЎ – адзіны беларускі шахматыст, які ўваходзіць у першую сотню грасмайстраў свету.

Пасля выбараў у мінулым годзе Уладзіслаў падпісаў адкрыты ліст спартсменаў супраць гвалту і за сумленныя выбары.

Шахматыст павінен быў удзельнічаць у чэмпіянаце Беларусі, але за некалькі гадзін да старту прыняў рашэнне адмовіцца ад удзелу ў турніры.

«Гэта было даволі нечаканае рашэнне і для мяне самога, – распавядаў грасмайстар «Народнай Волі». – *Яшчэ зранку я меў намер удзельнічаць у чэмпіянаце, адмыслова рыхтаваўся да яго і збіраўся стаць пераможцам. Не было ніякіх папярэдніх планаў адмаўляцца ад першынства і рыхтаваць нейкі дэмарш. Але мяне да гэтага падштурхнулі.*

Падчас адкрыцця чэмпіянату да мяне падышла намеснік дырэктара Рэспубліканскага цэнтра алімпійскай падрыхтоўкі і ўручыла дадатковае пагадненне да кантрактаў спартсменаў. У дакуменце быў прапісаны шэраг абмежавальных пунктаў, якіх раней не было. Наколькі я зразумеў, гэта было звязана з падзеямі, якія адбыліся ў краіне пасля выбараў, і з тым, што многія спартсмены выказалі сваю пазіцыю, якая адрозніваецца ад «генеральнай».

Натуральна, мяне абурылі гэтыя абмежаванні. Мы маем Канстытуцыю, а людзі маюць права на абарону сваіх канстытуцыйных правоў. Чаму нейкія спартыўныя чыноўнікі абмяжоўваюць мае правы?

Адным словам, я адмовіўся падпісваць дадатковае пагадненне, за што мяне адразу ж паабяцалі звольніць. Прыйшоў дадому, яшчэ раз усё ўзважыў, пра ўсё падумаў і вырашыў, што такі дакумент падпісваць не буду.

Акрамя таго, прыняў рашэнне наогул не ўдзельнічаць у чэмпіянаце. І гэта быў правільны ход. Разам са мной адмовіліся выступаць на першынстве і яшчэ некалькі шахматыстаў».

Пасля звальнення з Цэнтра алімпійскай падрыхтоўкі па пагадненні бакоў Уладзіслаў Кавалёў працаваў сам на сябе. Адкрыў шахматную анлайн-школу, і гэта было пэўнай крыніцай прыбытку.

А на пачатку гэтага года шахматыст паведаміў, што пакінуў Беларусь.

«Адзін спартыўны чыноўнік мне сказаў: «Вы ж разумееце, што, калі падпісалі ліст супраць гвалту, вы не зможаце тут знаходзіцца», – распавёў Уладзіслаў. – *Я адказаў: «Разумею, але прыбіраць свой подпіс не буду». Іншага варыянта ў мяне не было, а таму і з'ехаў».*

Грасмайстар больш не прадстаўляе Беларусь у шахматных спаборніцтвах. Насупраць яго прозвішча ў афіцыйным рэйтынг-лісце пазначана: Міжнародная федэрацыя шахмат (FIDE).

Дарэчы, не так даўно каманда «Свабодныя шахматысты Беларусі» стала пераможцам анлайн-турніру ў першым дывізіёне бундэслігі на адной з шахматных гульнявых платформаў. За каманду выступаюць такія вядомыя беларускія шахматысты, як **Уладзіслаў Кавалёў**, **Андрэй Жыгалка**, **Яўген Агрэст**, **Яўген Падольчанка**, **Дзмітрый Буланаў**, **Валерый Казакоўскі**…

– Па-ранейшаму жыву ў Расіі, займаюся сваёй шахматнай школай, – распавядае Уладзіслаў. – Часам на нейкія турніры выязджаю. Пандэмія, безумоўна, унесла карэктывы ў графік спаборніцтваў, але нешта праходзіць. Хаця на ўсе сто працэнтаў не можаш быць упэўнены, што турнір адбудзецца, нават калі раней пра адмену ніхто і не заяўляў. Таму вельмі складана нешта планаваць на больш-менш далёкую перспектыву. Як кажуць, жывём сённяшнім днём.

– За зборную Беларусі выступаць ужо не будзеце?

– На дадзены момант не збіраюся, тым больш што за паўгода, як з'ехаў з краіны, з Беларускай федэрацыі шахмат са мной ніхто не выходзіў на сувязь. Абсалютна ніякіх прапаноў, таму я гэта расцэньваю так: не маюць патрэбы ў маіх паслугах. Дык навошта мне выступаць за зборную, калі не маюць нічога прапанаваць?

– Ад іншых краін прапаноў не было?

– Прапановы былі, але, скажам так, не канкрэтныя. Таму пакуль бяру ўдзел у турнірах у статусе нейтральнага іграка.

– А з прадстаўнікамі Федэрацыі шахмат Расіі не гаварылі?

– Не бачу вялікага сэнсу, бо ў Расіі хапае і сваіх моцных шахматыстаў. Думаю, я ім не вельмі патрэбен, ды і мне гэта асабліва не трэба.

Таму проста жыву ў Расіі, займаюся сваімі справамі, і мне тут падабаецца. Нават і не ведаю, ці збіраюся вяртацца ў Беларусь. Пакуль такіх планаў няма.

Тут мяне цэняць больш, чым дома, тут і шахматы больш папулярныя, чым у Беларусі. Пастаянна запрашаюць на розныя мерапрыемствы, на самай справе ставяцца як да грасмайстра.

– Адаптацыя да новага месца прайшла нармальна?

– Без усялякіх праблем. Я пастаянна раз'язджаю па турнірах, таму для мяне жыццё ў іншай краіне і змена месца дыслакацыі – звыклая справа. Тым больш што і жонка пераехала разам са мной, так што не сумую ў адзіноце.

Алесь СІВЫ.

ТОЧКА ЗРЕНИЯ

«Первая ласточка прилетела»

*Директор Совета по международным отношениям «Минского диалога» **Евгений Прейгерман** рассказал, когда между Беларусью и Западом может стать «трагично плохо» и при каких условиях диалог (его «точечные попытки») все же может начаться.*

Краткая концепция внешней политики Беларуси за последний год – «кругом враги», но «мы готовы к диалогу со всеми без предварительных условий», сказал в комментарии «Белорусы и рынок» Евгений Прейгерман.

Он отметил, что из близких союзников Беларуси только Россия, а на западном направлении – «*невиданный кризис, более того, за последнее время сделан шаг к еще большей пропасти – после инцидента с самолетом, после введения новых санкций*».

Прейгерман считает, что, несмотря на то, что с самого начала кризиса (августа 2020 года) белорусские власти говорят, что готовы к диалогу, его со стороны понимают совершенно по-разному.

«Западные страны изначально под диалогом имели в виду то, что Александр Лукашенко должен сесть за стол переговоров с кем-то здесь, внутри страны, а власти подразумевают под диалогом только разговор собственно властей и западных государств. Любые попытки навязать Лукашенко участие в этом диалоге его политических оппонентов Минск рассматривает как отсутствие уважения и вмешательство во внутренние дела», – выразил мнение политолог.

Он заявил, что «*за последние недели мы шагнули к пропасти*», а апогеем этого стало решение об отзыве согласия на назначение посла США Джулии Фишер (в ответ на санкции, которые приняли США). И, по мнению Прейгермана, «*движение в пропасть продолжится*», так как «*в Минске никто уступать не собирается, четко демонстрируется, что на любые меры воздействия будут ответы – ликвидацией возможностей двусторонних отношений и репрессиями внутри страны*».

Политолог, исходя из логики последних месяцев, предполагает, что Запад может пойти на еще большую эскалацию, «*ведь заявляется, что санкции вводятся во имя достижения конкретных целей: приостановки репрессивной машины, освобождения политзаключенных и, опять же, неких переговоров внутри страны*».

«Ну и тогда мы возвращаемся на круг первый: власть не идет и не собирается идти на такие условия, последующее давление полностью разрушит перспективы какой-то внутренней нормализации и еще больше разорвет отношения с Западом. То есть с этой точки зрения все выглядит совсем печально. Но одновременно с этим, если смотреть более широко, то складывается ситуация, когда либо всё может пойти еще хуже, либо всё-таки за чередой каких-то точечных попыток начать разговаривать ситуация постепенно может не то чтобы нормализоваться, об этом речь вообще не идет, но хотя бы войти в русло постепенного замедления эскалации», – заявил Прейгерман.

Далее политолог объясняет, что «*разные международные сюжеты: миграционный кризис, события в Афганистане, потрясшие западный мир, – они могут нести последствия для Европы*», поэтому не исключает «*что какие-то точечные попытки разговаривать все же начнутся, и первая ласточка уже прилетела: на днях состоялась рабочая встреча с польской делегацией по поводу трансграничного сотрудничества*».

«Сейчас есть некая развилка: либо всё пойдет совсем трагично плохо, либо всё-таки удастся на фоне проблем постепенно немного остановить вал эскалации», – резюмировал Прейгерман.

Политолог выразил мнение, что Беларусь и ЕС еще не перешли «*линии, которые делают невозможным возврат к конструктиву*» и что шанс можно сохранить в случае нормальной дипломатической и военной проработки.

(Telegraf.by)

ПРОЕКТЫ

Арабский инвестор Мохамед Али Алаббар заявил о реализации в Минске одного из лучших в мире проектов

Компания Emaar Properties реализует в Минске один из лучших проектов в мире. Об этом заявил журналистам основатель компании **Мохамед Али Алаббар**, посетивший белорусскую столицу, сообщает *БЕЛТА*.

Председатель Мингорисполкома **Владимир Кухарев** и Мохамед Али Алаббар обсудили вопросы строительства в Минске умного города «Северный берег». «*Обсудили развитие проекта, познакомили с деталями дизайна, скоро представим всю программу,* – рассказал Мохамед Али Алаббар. – *Большое внимание уделили обсуждению качества жизни в комплексе. Каждый может построить жилье, но создать идеальные условия не только в объекте, но и за его пределами – задача более серьезная. При реализации проекта применим лучшие технологии, встроим искусственный интеллект, максимально дружественно отнесемся к окружающей среде. На территории люди смогут найти развлечения на любой вкус: музыка, театр, даже пляж. За последние 25 лет мы реализовали много проектов, но этот будет одним из лучших в мире*».

Как отметил Владимир Кухарев, юридические тонкости проекта специалисты отработали, на встрече внимание уделили практической стороне реализации проекта. В частности, обсудили возведение административных зданий и сооружений, выставочного центра и центра финансовых технологий. «*Сейчас на территории проводят изыскательские работы. В ближайшее время представят 3D-концепции по всем зданиям на площадке. Тогда можно будет приступать непосредственно к возведению объектов*», – подчеркнул глава столицы.

Комплекс «Северный берег» разместится в границах МКАД – пр.Победителей – ул.Орловская – Цнянское водохранилище. Стоимость реализации проекта составит 4 миллиарда долларов. В состав комплекса войдут жилые дома со всей необходимой инженерной и транспортной инфраструктурой, социальные объекты и объекты общественного назначения общей площадью более 6 миллионов кв. метров. Предусматривается также возведение Национального выставочного центра, Института искусственного интеллекта, Минского центра международной торговли. Реализовать проект планируют в течение 2021–2040 годов.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
7 ВЕРАСНЯ 2021 г.

РЕДКИЙ КАДР

Карьера соленого огурца

Глава российского внешнеполитического ведомства **Сергей Лавров** неожиданно стал чуть ли не ключевой фигурой предвыборной кампании «Единой России». И отнюдь не только потому, что каких-либо ярких публичных персон в этой кампании просто нет и сказать «единороссам» по существу нечего. А вот многочисленные заявления министра на «встречах с общественностью» цитируют медиа куда чаще, чем других кандидатов от «партии жуликов и воров». С ним полемизируют на международном уровне – главным образом, разумеется, в Украине, руководство которой Лавров не устает поливать грязью.

Может быть, россиянам достался яркий публичный политик, пусть даже из путинского окружения, а мы и не знали?

Да нет же! Секрет успеха Лаврова – в его неподобающем поведении. Лаврова и раньше-то не очень заботило то, что работает не в пропагандистской обслуге, а целым министром иностранных дел. А сейчас он пересек все возможные «красные линии», которые отделяют дипломатию даже не от пропаганды, а от базара. Еще недавно для заявлений в стиле рыночной торговки у Лаврова была Маша Захарова, с радостью отрабатывающая свой хамский номер не только на встречах с журналистами, но и в социальных сетях. Сейчас Машей работает сам Лавров. Еще недавно для оскорблений руководителей других государств и обвинений их в умственной неполноценности у режима был Киселевсоловьев, выпрыгивавший от усердия из штанов. Сейчас из штанов выпрыгивает сам Лавров. Еще недавно для угроз в Кремле использовали Шойгу. Сейчас становится непонятным, кто же на самом деле министр обороны – он или министр иностранных дел.

Странная популярность Лаврова базируется именно на этом несоответствии образа, должности и поведения – министры иностранных дел так себя просто не ведут. Воспитанные люди с манерами – а Лавров вроде бы претендует на это – так себя не ведут. Это как купить в кондитерской лавке торт с черникой, а у этого торта оказывается вкус соленого огурца. Естественно, ты запомнишь этот десерт и будешь рассказывать о нем друзьям. Так и Лавров.

Я даже не пытаюсь понять, каково ему самому в роли соленого огурца. Понятно же, что на самом деле этот холеный выпускник МГИМО с семьей в Америке, сам проведший большую часть жизни в цивилизованном мире, думает обо всех этих провинциальных чекистах и «чрезвычайщиках», с которыми ему приходится иметь дело ради обеспечения семейного благополучия. Как он всех их презирает, как он смеется и над собственными неуклюжими репликами, и над собственными соратниками, и над собственными слушателями, которых сгоняют на встречи с ним. И даже над Машей Захаровой.

Но он старается.

Виталий ПОРТНИКОВ.

На фото: Сергей Лавров и волгоградский губернатор Сергей Бочаров позируют с ретро-регулировщицами на фоне Мамаева кургана.

СЛЫШАЛИ?

В Карском море нашли атомный реактор подводной лодки К-19

В Карском море идет экспедиция по поиску затопленных радиоактивных объектов, в ходе которой был обнаружен контейнер с атомным реактором советской подводной лодки К-19. Об этом сообщил руководитель государственного центрального аэромобильного отряда «Центроспас» МЧС России **Евгений Линейцев** в Facebook.

В ходе поисков судно «Академик Мстислав Келдыш» дошло до заданной точки и встало на якорь перед входом в залив Амбросиева. Представители специальных подразделений МЧС РФ «Центроспас» и «Лидер» вместе с учеными из Института океанологии РАН обследовали дно с помощью телеуправляемого робота «Фалькон».

В рамках работ была проведена гидролокационная съемка, объект был обнаружен. Экспедицией принято решение о проведении визуального осмотра объекта, проведение спектрального анализа, забор растительного материала с объекта. Работы продолжаются, сообщил Линейцев.

Отмечается, что в разные годы в четырех заливах Карского моря были захоронены многочисленные объекты после испытаний ядерного оружия на Новой Земле, части атомного ледокола «Ленин», в том числе его ядерный реактор, а также атомная подводная лодка К-27. Только в Новоземельской впадине, по предварительным данным МЧС, находятся около 1,2 тысячи опасных подводных радиоактивных объектов.

МЧС сейчас формирует реестр подводных потенциально опасных объектов, затопленных во внутренних водах и территориальном море России. Сейчас их зарегистрировано уже 24 тысячи.

К-19 – атомная подводная лодка проекта 658 с баллистическими ядерными ракетами, первый советский атомный ракетоносец. Из-за многочисленных аварий лодка пользовалась дурной репутацией и имела на флоте прозвище «Хиросима». В 1979 году признана утратившей значение как крейсер-ракетоносец и переоборудована в лодку связи по проекту 658С. Названа КС-19. В 1990 году выведена из боевого состава в резерв, уже после этого переименована в БС-19, утилизирована в 2003 году.

Ранее российская атомная подводная лодка «Орел» потеряла ход у берегов Дании. Причинами этого могли быть попадание посторонних предметов в водозабор, ошибка навигации, а также наматывание сетей на винт, считает доктор военных наук **Константин Сивков**.

У СОСЕДЕЙ

Рядом с Владивостоком построят новый город Спутник

Создание нового города «Спутник» планируется на территории опережающего социально-экономического развития «Надеждинская», менее чем в 30 километрах от Владивостока. Город будет рассчитан на проживание 300 тысяч жителей.

В рамках строительства запланировано построить около трех миллионов квадратных метров жилья. Население агломерации вместе с жителями Владивостока и Артёма составит порядка одного миллиона человек. Для развития нового города рассмотрят ряд программ господдержки. Основной задачей создания нового города с современной инфраструктурой является сокращение оттока населения из регионов Дальнего Востока.

Города должны расти в соответствии с текущими потребностями жителей с новыми рабочими местами и комфортной городской средой, – приводятся слова заместителя председателя ВЭБ.РФ, члена правления **Артёма Довлатова**.

ТАМ, ГДЕ ДИКТАТУРА

КНДР нацелена на новую ядерную бомбу

Северная Корея изголодалась по оружейному плутонию, на производство которого, в отличие от продуктов питания, там средств не жалеют.

Северная Корея перезапустила свой ядерный реактор, который бездействовал с 2018 года, заявило Международное агентство по атомной энергии (МАГАТЭ). Как считают эксперты МАГАТЭ, этот реактор используется для наработки оружейного плутония.

Инспекторы МАГАТЭ были высланы из КНДР еще в 2009 году, и теперь они полагаются в своих оценках только на снимки со спутников.

На фото видно, что 5-мегаваттный реактор в Йонбёне стал проявлять признаки жизни – например, из него выпускается вода. Это признак того, что заработала охлаждающая система активной зоны реактора, а раз так, значит, есть что охлаждать.

Перезапуск реактора в Йонбёне в МАГАТЭ считают *«очень тревожным признаком»*, поскольку это нарушает резолюцию ООН, призвавшую Пхеньян остановить разработку ядерного оружия. КНДР регулярно проводила испытания ядерных зарядов вплоть до 3 сентября 2017 года. Тогда на полигоне было взорвано устройство мощностью, по разным оценкам, от 100 до 370 килотонн эквивалента ТНТ (тротиловый эквивалент). Эксперты считают, что был испытан термоядерный боезаряд.

От любви до бомбы один шаг

Пхеньян остановил наработку плутония, используемого в ядерных боезарядах, в декабре 2018 года, вскоре после сенсационной встречи северокорейского руководителя **Ким Чен Ына** с тогдашним президентом США **Дональдом Трампом**. По словам Трампа, между двумя лидерами возникли отношения, *«похожие на любовь»*. По телевидению КНДР был показан подрыв туннелей на ядерном полигоне. Правда, далеко не все наблюдатели верят в то, что красивая телевизионная картинка не была очередным блефом и что настоящие испытательные полигоны не остались нетронутыми.

Однако первая ласточка не сделала весну. Уже в 2019 году Трамп отверг инициативу «ракетного человека» (как он ранее назвал Кима, выступая в Генассамблее ООН) разменять демонтаж ядерного завода в Йонбёне на отмену санкций против КНДР. После провала в 2019 году ханойских переговоров риторика Ким Чен Ына стала еще жестче – теперь он заявляет: северокорейцы работают над созданием «сверхмощной водородной бомбы», и «ядерная кнопка» смонтирована на его рабочем столе так, что для нанесения удара по США ему достаточно протянуть руку.

Для северокорейского ядерного реактора «нормальным» режимом как раз является не его «спящее» состояние, а именно рабочее, призывает не паниковать эксперт по северокорейской ракетно-ядерной программе **Владимир Хрусталёв**. *«Не стоит без надобности множить сущности. Если ядерный реактор построен, он должен и будет работать»*, – сказал аналитик. По его словам, северокорейские власти будут останавливать работу реактора, чтобы провести техническое обслуживание, однако такие остановки не будут означать, что Пхеньян *«отказался от своей ядерной программы в целом»* или от наработки плутония в частности.

Параллельно с разработкой ядерного оружия Северная Корея быстрыми темпами строит ракеты для доставки боеголовок. Тестовые запуски северокорейских межконтинентальных баллистических ракет постоянно вызывали панику в Японии и даже однажды вызвали переполох на американском острове Гуам, где в 2017 году была объявлена воздушная тревога (ложная).

О том, насколько боеспособны северокорейские ракеты, как и насколько далеко Пхеньян продвинулся в создании атомной, а тем более водородной бомбы, международное сообщество после высылки из страны миссии МАГАТЭ может только гадать.

Но известно, что руководство КНДР отличается умением пускать пыль в глаза, преувеличивая свои успехи и занижая масштабы экономического бедствия, в котором перманентно пребывает северная часть Корейского полуострова, а в последний год утверждая также, что в стране не зафиксировано ни одного случая COVID-19.

Ракеты политического базирования

В частности, эксперты сомневаются в правдивости утверждений Пхеньяна о том, что КНДР вывела на орбиту собственный спутник.

Остресловы любят издеваться над военным потенциалом КНДР, иронизируя, что на военных парадах в Пхеньяне демонстрируются муляжи межконтинентальных ракет наземного и подводного базирования, а не их подлинники.

Такие высказывания скептики обосновывают тем, что большинство из участвующих в парадах образцов ракет никогда не были испытаны в реальности. Скрыть запуск ракет подобного размера невозможно, и, более того, для северокорейского режима было бы противоестественно держать в секрете такие испытания, имей они место в действительности.

Считать все воинственные заявления северокорейских лидеров полным блефом тоже было бы легкомысленно, говорит Хрусталёв. На парадах никогда и не показывают боевые образцы, а только массогабаритные макеты. И даже если этот образец еще не прошел испытания, сам его показ на параде означает, что разработка находится в высокой степени готовности, указывает он.

Как и с любыми перспективными моделями любой техники, время, которое может потребоваться для того, чтобы поставить новую ракету на боевое дежурство, заранее не известно. Но северные корейцы доказали, что пусть не с первого раза, так со второго или с третьего, но проанонсированные ракеты летят, как задумывается, напоминает эксперт.

Эти ракеты – не только боевое вооружение, но и способ добиваться каких-то политических задач. А для решения таких задач достаточно бывает одного только «анонсировать» ракеты, не производя их практических испытаний, уверен Хрусталёв.

Международным сообществом официально подтверждены успешные запуски северокорейских ракет «Хвасонг», имеющих дальность 4,5 тысячи, 10 тысяч и 13 тысяч километров – то есть последняя двухступенчатая модификация способна достичь любой точки Северной Америки.

Эксперты не исключают, что возобновление работ в Йонбёне является не столько возвращением к созданию атомного оружия, сколько попыткой напомнить новой администрации США о том, что такая страна, как КНДР, всё еще существует и ей надо уделять больше внимания. Если так, то Ким Чен Ын ведет себя в точности как трудный подросток, который привлекает к себе внимание старших единственным доступным ему способом – хулиганством.

Народная Воля http://www.nv-online.info
7 ВЕРАСНЯ 2021 г.

СТРАНИЦЫ НОВЕЙШЕЙ ИСТОРИИ

Алексей ДЬЯЧЕНКО,
бывший зять Бориса Ельцина

Ельцин и правительство Степашина–Аксененко

(Фрагменты будущей книги «От Ельцина до Путина. И обратно»)

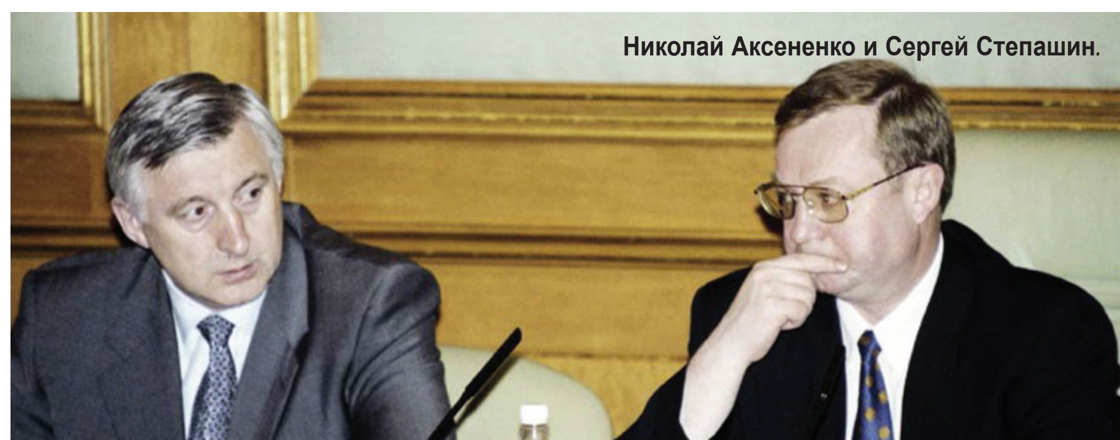
30-летию Великой августовской демократической революции 1991 года посвящается

(Продолжение. Начало в №№53–57, 59, 60, 62–65, 67.)

Сергей Степашин стал премьером исключительно в противовес Николаю Аксененко. И ни по какой другой причине.

Собственно, к началу мая 1999 года кандидатура Николая Аксененко на пост главы правительства уже была согласована. Николая Емельяновича активно лоббировал один из самых влиятельных (без преувеличения) бизнесменов той эпохи – Роман Аркадьевич Абрамович.

За Аксененко стояла огромная, могущественная корпорация – железные дороги России. В царские, советские и демократические времена железные дороги в нашей стране имели и имеют колоссальное значение. Кстати, представители этой системы никогда в истории России не имели политических амбиций. Вели себя скромно, держались в тени (Лазаря Кагановича и Феликса Дзержинского я не считаю профессиональными железнодорожниками, их бросила на этот участок партия коммунистов). Аксененко – первый после царского премьера-железнодорожника Витте, кто стал претендовать на самые высокие посты. В отличие от Кириенко и Степашина он представлял огромную, богатую, связанную почти с каждым обитаемым уголком страны систему. Он был реальным тяжеловесом, во многом сопоставимым с Виктором Черномырдиным. Именно поэтому, в конечном счете, он и не прошел в премьеры.

Николай Аксененко и Сергей Степашин.

Степашин был хорошо известен Ельцину, но доверительных отношений у них не было.

Сергей Степашин и Владимир Путин.

Рассказывают, что в последний момент перед назначением к Борису Ельцину зашел Анатолий Чубайс, сохранявший очень романтическое влияние на главу государства, и убедил его поменять свое решение назначить Аксененко, предложив кандидатуру Степашина. Мол, Чубайс, как всегда, всех переиграл.

Думаю, что всё не так однозначно. Ответ на вопрос лежит чуть глубже. Вряд ли шеф Администрации президента Александр Волошин хотел сильного и независимого премьера. С другой стороны, открыто выражать недовольство назначением Аксененко Волошин не мог. Абрамович был важный для Кремля игрок. А вот Чубайс с Абрамовичем оставался в холодных отношениях. Вот Анатолий Борисович – в очередной раз в своей героической биографии – и сделал эту работу. А в администрации просто развели руками: «Ну что тут сделаешь? У Чубайса свой подход к президенту».

Что мог сказать в ответ Абрамович? Понял ли он, что связка Аксененко (премьер) – Абрамович (олигарх) резко ослабляла роль администрации и ближайшего окружения Ельцина? Парадокс: в аппаратной и деловой мощи Аксененко крылась его политическая слабость.

Аксененко предпринимал попытки сблизиться с семьёй Ельцина. Мы с Татьяной были у него на даче с подачи Абрамовича. Мило провели время. Однако какой-то особой близости не получилось.

Как человека Аксененко жалко. Он был реально крутой. Но поход в большую политику закончился для него печально. На него обрушилось уголовное преследование, в начале 2001 года Николая Емельяновича убрали из его родного МПС, вскоре он тяжело заболел. Те, с кем он сильно дружил в годы своего могущества, не приехали к нему на похороны. Впрочем, в России по-другому не бывает.

Степашин очень старался. Но, мне кажется, тогда он понимал свою «временность». Возможно, надеялся на чудо. «Нет ничего более постоянного, чем временное». Но Сергей Вадимович не соответствовал ельцинской идее преемника с «чистого листа».

В 1990-е годы Степашин занимал в Москве высокие посты. Руководил чекистами, милицией, юстицией. Имел, соответственно, свои обязательства и проблемы. Его жена руководила банком и влияла на него. Ну никак не «чистый лист»!

Степашин был хорошо известен Ельцину, но доверительных отношений у них не было. Не помню, чтобы он когда-нибудь приезжал к Ельцину на дачу. Хорошие контакты Степашина с Чубайсом тоже не были секретом для ближайшего окружения президента. Никто не собирался отдавать страну в руки Чубайса, а заодно и чрезмерно активной, в том числе в бизнесе, жены Степашина Тамары. Ельцин вообще настороженно воспринимал мужей, психологически полностью зависимых от воли сильных женщин. Это проявлялось и в его отношении к Юрию Лужкову, например. Возможно, это спровоцировало охлаждение между первым президентом России и вторым мэром Москвы. Хотя комплекс причин такого охлаждения, конечно, гораздо сложнее. Поговорим об этом отдельно.

Поэтому я не разделяю мнения аналитиков и журналистов, которые до сих пор утверждают, что Степашин был «преемником номер один». Мол, чуть-чуть ему не хватило. Мне рассказывали, что сегодня, много лет спустя, и сам Степашин так считает. Нет, это не так.

Степашин отодвинул от президентства Аксененко, за которым стояли очень важные тогда для Кремля люди. На этом его политическая миссия закончилась. Дорога истории была расчищена для Владимира Путина.

(Продолжение следует.)

ПАЗІЦЫЯ

Зянон Пазьняк заклікаў прыпыніць заходнія санкцыі і пачаць перамовы з рэжымам Лукашэнкі

*Лідар Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі – БНФ **Зянон Пазьняк** апублікаваў артыкул «Развагі ў пачатку гібрыднай вайны». Прапануем асноўныя тэзы публікацыі.*

Мэта Крамля дасягнута – кліент (Лукашэнка) у лапах Масквы.

Падзеі выглядаюць так, што ў інтарэсах беларускага народа трэба адмяніць авіяпасажырскую і наземна-транспартную блакаду Беларусі. Трэба аднавіць сувязі паміж людзьмі і кантакты паміж народамі, камунікацыі з грамадствам.

Другое – прыпыніць эканамічныя санкцыі, замарозіць іх (бо санкцыі ўладу дыктатара не зваляць) і ўступіць у перамовы з процілеглым бокам аб спыненні рэпрэсій, катаванняў людзей, аб спыненні пераследу грамадзянскай супольнасці. Яшчэ ёсць час.

У самым пачатку гібрыднай вайны, каб спыніць эскалацыю, трэба патушыць вогнішчы з абодвух бакоў, гэта значыць пачаць размаўляць. Палітыка «загнаць узурпатара ў пастку (у Расію) коштам жыцця беларускага народа» – гэта ёсць эгаістычная палітыка варварства.

І справа не ў тым, што такіх палітыкаў не вучаць ні Куба, ні Паўночная Карэя, ні Венесуэла, ні Лівія, ні Афганістан. Справа ў тым, што яны думаюць, што рабілі добра.

Тым больш цяпер трэба патрабаваць ад іх спыніцца, прыпыніць эканамічныя санкцыі супраць народа Беларусі, спыніць палітыку татальнай эканамічнай блакады, у якой выжываюць толькі дыктатары, але цярпіць народ.

А што датычыцца нашай краіны, то эканамічныя санкцыі і блакада гэта ёсць загон да анексіі, да страты суверэнітэту, да інтэграцыі Беларусі ў Расію.

Але тое мусім зразумець мы, беларусы, бо найперш мы самі можам сябе ўратаваць. Вялікія магчымасці дзеля гэтага ёсць. Рэалізуем жа іх! Пачнём з сябе. Са сваіх дзяцей. Першым пунктам, самым галоўным і самым лёгкім, мусіць быць беларуская мова.

НА СУВЯЗІ – КІЕЎ

Што сказаў пра справы Шарамета і Шышова новы міністр унутраных спраў Украіны

Міністр унутраных спраў Украіны **Дзяніс Манастырскі** заявіў, што следства па справе пра смерць прадстаўніка «Беларускага дома ва Украіне» **Віталя Шышова** ўжо вызначылася з версіяй трагедыі.

Пра гэта Дзяніс Манастырскі заявіў у інтэрв'ю агенцтву «Інтэрфакс-Украіна», адказваючы на пытанне, ці зразумела ўжо, што гэта было – самагубства ці забойства.

– *Для следства ўжо зразумела, але няхай усё ж скажа само следства,* – сказаў міністр. Ён не адказаў на пытанне, ці звярталіся па дапамогу ў гэтай справе да беларускіх сілавых структур.

Паводле яго, экспертызы ўжо завершаны.

– *Магу сказаць, што паліцыя цяпер далучыла міжнародных экспертаў для рэцэнзій высноў атрыманых экспертыз. Калі будуць атрыманы высновы, мы абвесцім інфармацыю, якая ёсць.*

Раней следчыя паведамілі, што ў справе пра смерць Віталя Шышова пацярпелым бокам прызналі ягонага блізкага сваяка, якому дазволяць азнаёміцца з матэрыяламі расследавання, а да правядзення экспертыз далучылі міжнародных спецыялістаў з Літвы.

Адзін з заснавальнікаў «Беларускага дома ва Украіне» Віталь Шышоў знік раніцай 2 жніўня ў Кіеве, куды перабраўся з Беларусі ўвосень 2020 года. Паводле сведчанняў сяброў, ранкам ён, як звычайна, пайшоў на прабежку і не вярнуўся. Трэцяга жніўня яго знайшлі павешаным у Святошынскім парку Кіева непадалёк ад ягонага дома.

У паліцыі назвалі дзве асноўныя версіі гібелі беларуса: самагубства і забойства з імітаваннем самагубства.

Пра справу Паўла Шарамета

Каментуючы справу пра забойства журналіста **Паўла Шарамета**, Дзяніс Манастырскі паведаміў, што не знаёміўся з матэрыяламі гэтай справы.

– *У міністра ёсць шмат інфармацыі, але глядзець матэрыялы крымінальнай вытворчасці ён не мае права. Справа знаходзіцца ў судзе, і ў гэтым пытанні рашэнне павінен ухваліць суд. Іншага шляху няма.*

Паводле слоў міністра, следства вывучае ўсе версіі, у тым ліку і магчымы беларускі след.

– *Пакуль што ўсё гэта вывучаецца, адбываюцца дадатковыя следчыя дзеянні, але я хацеў бы казаць пра іх толькі пасля таго, як будзе рашэнне ў дачыненні да выканаўцаў.*

Дзяніс Манастырскі ўдакладніў, што зрухі ў расследаванні справы пра заказчыкаў забойства журналіста могуць быць толькі пасля рашэння суда ў дачыненні да выканаўцаў злачынства.

Беларускі, расійскі і ўкраінскі журналіст, выканаўчы дырэктар «Української правды», вядоўца радыёстанцыі «Вести» Павел Шарамет загінуў раніцай 20 ліпеня 2016 года ад выбуху машыны ў цэнтры Кіева.

Імёны падазраваных у арганізацыі і забойстве беларускага журналіста назвалі 12 снежня 2019 года на брыфінгу Нацыянальнай паліцыі Украіны. На наступны дзень пасля брыфінгу ўсіх траіх падазраваных затрымалі. Гэта:

– **Андрэй Антоненка**, музыкант, добраахвотнік, службовец Сіл спецыяльных аперацый Узброеных сіл Украіны. Сёлета ў красавіку вызвалены пад хатні арышт, пасля таго як 505 дзён адседзеў у следчым ізалятары;

– **Юлія Кузьменка**, хірург-кардыёлаг, вайсковы ўрач, працавала ў зоне антытэрарыстычнай аперацыі на ўсходзе Украіны. Вызвалена пад хатні арышт у жніўні 2020-га, адседзела ў СІЗА больш за 7 месяцаў;

– **Яна Дугар**, вайсковая медсястра. Спачатку ўтрымлівалася пад начным хатнім арыштам, а летась суд зняў з яе і электронны бранзалет (дапамагае дыстанцыйна адсочваць усе перамяшчэнні асобы, у дачыненні да якой праводзіцца следства).

Усе трое адхіляюць сваю датычнасць да забойства. З верасня 2020 года іх справу разглядае суд. Справу аб арганізатарах, заказчыках і механізмах выканання злачынства іншымі саўдзельнікамі выдзелілі ў асобнае вядзенне ў чэрвені 2020 года. Яе дагэтуль расследуюць.

Алена ЛІТВІНАВА.

ЧУЛІ?

Яшчэ адна беларуская спартсменка з'ехала ў Польшчу

*Як паведамляе Польскае агенцтва друку, **Вольга Сафронава** атрымала гуманітарную візу і спадзяецца працягнуць кар'еру ў польскай камандзе.*

Прадстаўнік спартсменкі ў Польшчы **Томаш Віліньскі** расказаў, што яна была ў беларускай зборнай, якая мелася выступаць на Алімпійскіх гульнях у Токіа. Але незадоўга да пачатку спаборніцтваў яе выключылі з каманды. Адзін з яе коней захварэў перад спаборніцтвамі.

Спартсменка выказвалася крытычна наконт начальства і асабіста Лукашэнкі. Апрача таго, Сафронава – адна з падпісантак адкрытага ліста спартсменаў супраць гвалту і за свабодныя выбары.

– *Мы хочам атрымаць згоду на ўдзел пад нейтральным сцягам. У будучыні Вольга Сафронава будзе намагацца атрымаць польскае грамадзянства, не адмаўляючыся ад беларускага. Калі яна яго атрымае, то хоча прадстаўляць Польшчу. Польскі саюз коннага спорту вельмі зацікаўлены ў супрацоўніцтве з ёю,* – сказаў Томаш Віліньскі.

Для наезніцы вырашальнай аказалася грамадзянская пазіцыя. Летась у жніўні спартсменка стала чэмпіёнкай Беларусі, а неўзабаве падпісала ліст за свабодныя выбары. Следам ёй паступіла пагроза, што яе адлічаць са зборнай, хоць у апошні момант кантракт усё ж працягнулі – спартсменка ўтрымлівае каня за свой кошт, чым моцна спрыяе бюджэту Мінспорту.

– *Для мяне былі важныя пункты, якія тычыліся гвалту і пакарання вінаватых. Сёння нельга быць па-за палітыкай, проста не маем права заставацца ўбаку. Як прайсці міма тых жа рэпрэсій? Таму я падпісала зварот. Не выпадае ставіць на адны шалі працу і тое, што адбываецца. Мы павінны змяніць жыццё калі не для сябе, дык хоць бы дзеля сваіх дзяцей, унукаў, пакінуць ім добры след у гісторыі,* – тлумачыла сваё рашэнне конніца.

Незадоўга да Алімпіяды праблемы ўзніклі і ў Сандра дэ Амура, каня Вольгі Сафронавай. У Беларусі ён не прайшоў кантроль ветэрынарнай камісіі, а без дазволу ляцець на спаборніцтвы нельга. Была магчымасць абследавацца за мяжой, аднак вынікі праверкі прыйшлі занадта позна, каб запускаць альтэрнатыўны варыянт.

Пазней польскія адмыслоўцы канстатавалі: хваробы, якая перашкодзіла б жывёле выступаць у Токіа, пасля грунтоўнага даследавання не выяўлена.

Сяргей ТАРАСАЎ, гісторык:

«Забараніць дэкрэтам нацыянальны сцяг – гэта як забараніць узыход сонца!»

Шыкоўна выдадзеную кнігу «Еўфрасіння – Офрасіння – Афрасіння Полацкая: Яе час, яе Крыж» у Полацкім гарвыканкаме павінны былі б прачытаць усе чыноўнікі, а мясцовы Музей кнігадрукавання – пакласці на адмысловы подыум і штодзённа выціраць з яе пыл. Пра падобныя выданні марыць кожны горад. Аднак полацкая ідэалагічная вертыкаль вырашыла інача – запланаваныя прэзентацыі былі адменены, хоць аўтар ужо прыехаў у Полацк. Чаму так сталася і пра што расказваецца ў кнізе, мы распыталі гісторыка Сяргея ТАРАСАВА.

– Сяргей, пра Еўфрасінню Полацкую напісаны дзясяткі кніг, сотні артыкулаў, у гонар яе ўсталяваны помнікі. І паўсюль імя святой – Еўфрасіння. Вы ж у сваёй кнізе даводзіце, што так пісаць няправільна. А як трэба?

– Трэба – Афрасіння. І гэта не мая прыхамаць, так яна сама сябе называла. Тлумачу. У 2015 годзе ў Полацку каля Спасаўскай царквы працавала сумесная археалагічная экспедыцыя – Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта і Дзяржаўнага Эрмітажа Расіі. І вось мой сябра археолаг Жэня Торшын тэлефануе мне і кажа: «Мы знайшлі пячатку Еўфрасінні Полацкай!» Я кідаю ўсё і на машыне лячу ў Полацк. Бяру пячатку ў рукі і чытаю надпіс: «*Господзі памазі рабе сваёй Офросініі*». З улікам правіла беларускага акання імя святой на сучасным пісьме адназначна мае быць – *Афрасіння*. Цікава, што такую самую пячатку я знайшоў у Полацку яшчэ гадоў дваццаць таму, але на ёй не збярогся цалкам надпіс, што і перашкодзіла тады правільнай атрыбуцыі.

– Дык толькі на падставе пячаткі імя варта ўдакладніць?

– Не толькі. На знакамітым крыжы Лазара Богшы 1161 года двойчы згадваецца імя заказчыцы – *Офросінія*. Ну немагчыма сабе ўявіць, каб на тым крыжы имя было напісана з памылкай. Як немагчымая памылка і на пячатцы, якую Афрасіння сама прывешвала да дакументаў і грамат.

– Напісанага пяром не высечаш і тапаром. Асабліва напісанага на паперы. А на помніку ў Полацку трэба надпіс мяняць?

– Трэба было б памяняць. Тут няма нічога незвычайнага. Калісьці там жа на помніку Скарыну вісеў надпіс *Георгій*. Потым замянілі на *Францішак*. Гэткай самай працэдуры патрабуе гістарычная праўда і ў адносінах да Еўфрасінні Полацкай.

– Вы згадалі знакаміты Крыж Лазара Богшы, якому прысвечана ладная частка вашай кнігі. Вы там пішаце, што нават пабывалі ў яго майстэрні. Амаль 1000 гадоў прайшло… Хіба майстэрня захавалася?

– Так, часткова. Калі я праводзіў самыя буйныя па плошчы раскопкі ў Полацку, то ў пласце зямлі XII–XIII стагоддзяў натрапіў на адну незвычайную сядзібу. Яна складалася з жылых і вытворчых памяшканняў, там былі стайня, птушнік і шмат чаго яшчэ. Але, самае галоўнае, я там знайшоў тыглі для плаўкі каляровых металаў, шмат бронзавых вырабаў, больш за шэсцьсот кавалкаў бурштыну. Гэта значыць, што тая сядзіба на працягу амаль двух стагоддзяў належала сям'і полацкага ювеліра.

– А якой-небудзь пячаткі таго ювеліра не знайшлі?

– Знайшоў фрагмент амфары з літарай *Л*. І знайшоў на костцы для гульні літары *Л* і *І*. Літары гэтыя абазначаюць, каму належалі рэчы: *Лазараві*. Вядома, гэта мог быць толькі Лазар Богша.

– Дык ён быў такі багаты? Сядзіба ў яго – як у беларускіх міністраў у Драздах.

– Богша быў адназначна не бедны. Скажам, за свой Крыж ад Еўфрасінні ён атрымаў ажно 140 грыўняў.

– А што за тыя грошы можна было купіць?

– 28 кілаграмаў срэбра. Конь просты і вол прыкладна ў той час каштавалі па адной грыўні, а конь княжы – пяць.

– То Лазар Богша за свой ганарар мог купіць цэлы табун коней і чараду валоў?

– Мог. І прыкупіць яшчэ сядзібу ў дадатак. Еўфрасіння з ім разлічылася вельмі шчодра. Мы ўжо не гаворым пра тое, колькі каштавалі матэрыялы для вырабу Крыжа – золата і жэмчуг. Хоць для нас, безумоўна, Крыж каштоўны найперш як духоўная рэліквія.

– Той Крыж шукаюць ужо не адно дзесяцігоддзе па ўсім свеце. Ён нават унесены ў базу Інтэрпола. Вы ў сваёй кнізе сенсацыйна сцвярджаеце: Крыж існуе і знаходзіцца ў Троіца-Сергіевай лаўры пад Масквой. Аргументуйце.

– Па-першае, ёсць публічнае, у дакументальным фільме, прызнанне светлай памяці мітрапаліта Філарэта. Для сучаснай копіі Крыжа, якую зрабіў майстар Мікола Кузьміч, уладыка прадаставіў часцінку Хрыстовай крыві, якую *«адкалупнуў з дазволу настаяцеля з нейкай дошчачкі ў нейкім манастыры»*. Слухайце, вы многа ведаеце ў свеце дошчачак, на якіх была б кроў Збаўцы? Я ведаю толькі адну – Крыж Лазара Богшы. Па-другое, праз таго ж Філарэта знайшлося старажытнае Слуцкае Евангелле. А яно перад вайной знаходзілася ў тым самым пакоі-сейфе ў Магілёве, дзе ляжаў і Крыж. Па-трэцяе, у 1945 годзе першы сакратар ЦК КПБ Панцеляймон Панамарэнка гаварыў пра Крыж як пра каштоўнасць, «*которой мы обладаем*». Па-чацвёртае, я ведаю людзей, якія Крыж бачылі на свае вочы. І бачылі ў рызніцы Троіца-Сергіевай лаўры.

– Дык трэба паехаць туды і ўпэўніцца, задакументаваць!

– Гэта не так проста зрабіць. Самая закрытая ўстанова – царква. І каталіцкая, і праваслаўная. Мы не ведаем бюджэтаў Ватыкана і Маскоўскай патрыярхіі, у нас няма доступу да іх архіваў. У рызніцу Троіца-Сергіевай лаўры можна патрапіць толькі з асабістага дазволу Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Кірыла. Менавіта ён і з'яўляецца настаяцелем лаўры. Як я разумею, Крыж Еўфрасінні Полацкай – асабістая святыня патрыярха. Ён прыязджае туды да яе маліцца.

– У мяне гэта ў галаве не ўкладваецца. На Крыжы выгравіраваны праклён – на адрас таго, хто вынесе яго з полацкага манастыра. Еўфрасіння Полацкая – святая для РПЦ. І патрыярх на той праклён не зважае?

– Дык ён жа Крыж не выносіў (*смяецца*). Можа, патрыярх лічыць, што такім чынам ён Крыж выратаваў. З другога боку, сыходзячы з логікі праваслаўнай царквы, не істотна, дзе Крыж знаходзіцца – у манастыры пад Масквой ці ў Полацку. Бо абодва манастыры – ва ўлонні РПЦ.

– Дзе знаходзяцца мошчы святой Еўфрасінні Полацкай, там павінен быць і яе Крыж. А мошчы – у Полацку. Вярнуць іх з Кіева-Пячэрскай лаўры таксама ж было складана.

– Яшчэ як складана! У Кіеве мошчы знаходзіліся больш за 700 гадоў. І першым, хто ўзняў пытанне аб іх вяртанні ў Полацк, быў, вы не паверыце, Мураўёў-Вешальнік. Той самы, які задушыў паўстанне 1863 года! Калі пасля яго пайшла палітыка русіфікацыі Беларусі, палітыка насаджэння праваслаўнай веры, Мураўёў напісаў у Свяшчэнны Сінод, што ў *Северо-Западном крае* не хапае святынь, каб далучыць народ да «правільнай» веры. Ну і самі палачане стараліся – з 1864-га па 1910 год звярталіся куды толькі магчыма. І ўрэшце дамагліся таго, што ўказ аб перавозе мошчаў падпісаў сам імператар Мікалай II. Манахам Кіева-Пячэрскай лаўры не было куды дзявацца. Сама цырымонія перавозу мошчаў была вельмі ўрачыстая – іх везлі па Дняпры на параходзе, з шматтысячнымі малебнамі па дарозе.

– Са здзіўленнем я вычытаў у вашай кнізе, што часцінкі мошчаў святой Еўфрасінні царква можа раздаваць у іншыя манастыры. Як такое ўвогуле магчыма?

– Ну, «усю Еўфрасінню», я спадзяюся, не раздадуць. Вельмі шкада, што гэта «раздача» адбываецца па-за ўвагай грамадскасці. Апошнім разам такое адбылося ўжо ў наш час, адносна нядаўна. Я адпачываў у Грэцыі, на востраве Корфу, і выпадкова ў тамтэйшым манастыры ўбачыў маленькі кіёцік з мошчамі Еўфрасінні Полацкай, а побач – падобны кіёцік з мошчамі Марыі Магдалены. Тады і зацікавіўся гэтай тэмай. Трэба прызнаць, што гэта даволі пашыраная практыка, агульнахрысціянская. Напрыклад, мошчы святога Панцялеймана – па ўсім свеце, на сотні часцінак падзелены.

– Неяк у манастыры на Кіпры я бачыў цэлую экспазіцыю з мошчаў святых – іх было каля сотні. Вось кіпрыётам і можна раздаваць. У нас жа Еўфрасіння адна, гэта патронка Беларусі. Да яе мошчаў трэба неяк больш ашчадна ставіцца.

– Згодны з вамі. І тут яшчэ адзін момант прысутнічае. Ва ўсіх народаў ёсць пантэоны сваіх каралёў і святых, дзе ляжаць іх сапраўдныя парэшткі. А мы дагэтуль спрачаемся, хто мы (больш славяне ці балты), адкуль паходзяць нашы далёкія продкі. Мы не ведаем, кім былі Рагвалод і Рагнеда, кім быў Усяслаў Чарадзей. І ў нас ёсць толькі адзіная магчымасць гэта даведацца: зрабіць генетычны аналіз ДНК Еўфрасінні. Ніякіх іншых костных парэшткаў нашых князёў у нас проста няма. Еўфрасіння, падкрэсліваю, адна. Я спрабаваў на адной навуковай канферэнцыі ўзняць гэту тэму. Зрабіць у зубе Еўфрасінні малюсенькую свідравіначку…

– І як паставіліся царкоўнікі да вашай прапановы?

– Не адмовілі, але і не дазволілі. Думаю, з цягам часу навукоўцы і царква яшчэ вернуцца да гэтага пытання.

– На тэрыторыі Беларусі, у тым жа Полацку, часам раскопкамі займаюцца расійскія археолагі. А знаходкі свае яны з сабой забіраюць?

– Не. Па-першае, усе знаходкі фіксуюцца. Па-другое, гэта заўсёды сумесныя экспедыцыі, дазвол на іх правядзенне дае Нацыянальная акадэмія навук Беларусі. Усё знойдзенае застаецца ў краіне. Полацкія знаходкі перадаюцца ў Полацкі нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік. А чаму там капаюць археолагі з Санкт-Пецярбурга? Дык у нас сваіх няма, даўно скончыліся. Мы, на жаль, страцілі школу архітэктурнай археалогіі. У мяне на прыкмеце толькі адзін даследчык з Полацкага ўніверсітэта – Аляксей Коц. Ён якраз шчыльна працуе з піцерцамі. Піцерская школа архітэктурнай археалогіі наймацнейшая на постсавецкай прасторы.

– Першыя прэзентацыі вашай унікальнай кнігі павінны былі адбыцца ў Полацку. Але не адбыліся. Чаму?

– Прычына, відаць, у аўтары кнігі. Сяргей Тарасаў, пачынаючы з 1988 года, быў актыўным сябрам (і адным з заснавальнікаў) Беларускага Народнага Фронту і Беларускай Народнай Грамады. Я быў даверанай асобай дэпутата-бээнэфаўца Вярхоўнага Савета 12-га склікання Валянціна Голубева. Я восем гадоў прасядзеў ў Інстытуце гісторыі ў адным кабінеце з Зянонам Пазьняком... Зразумела, што я не мог заставацца ўбаку і ад таго, што адбывалася і адбываецца ў нашай краіне. Для кагосьці гэтага, відаць, дастаткова, каб адмовіць у прэзентацыі.

– Дык ці трапіла кніга ў Полацк? Ці займаецца яе распаўсюдам «Белкніга», якой належаць усе дзяржаўныя кнігарні?

– Выдавец кнігі Раман Цымбераў, наколькі я ведаю, з «Белкнігай» не дамовіўся. Але ў Полацк яна трапіла – больш за 150 асобнікаў там разышліся. І не толькі ў Полацк. Яна ўжо ёсць і ў Брэсце (быў сігнал ад Міколы Кузьміча), і ў Гродне, і нават у Капенгагене. Раман Цымбераў вазіў кнігу ў Кіеў на кніжную выставу «Арсенал». У Мінску яе можна знайсці ў «Акадэмкнізе».

– Вы сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў, які сёння апынуўся пад пагрозай закрыцця. Як вы можаце кваліфікаваць гэтыя дзеянні Міністэрства юстыцыі?

– Гэта непрыхаваны і нахабны гвалт. Можна пазбавіць рэгістрацыі арганізацыю, але як можна забараніць суполку пісьменнікаў? Я як пісаў, так і буду пісаць. І ўсе астатнія 450 сяброў таксама. Ужо даўно сяброўства ў саюзе не давала нам ніякіх прывілеяў. Але належаць да саюза Купалы, Коласа, Барадуліна, Бураўкіна, Гілевіча і іншых класікаў усё роўна было для мяне гонарам.

– А як вы як гісторык ставіцеся да магчымай забароны бел-чырвона-белага сцяга? Тут рэй вядзе Генеральная пракуратура.

– Бел-чырвона-белы сцяг – наша гісторыя, а гісторыю забараніць таксама немагчыма. Можна забараніць аб ёй пісаць, можна забараніць гістарычныя сімвалы. Але яны ўсё роўна застануцца, куды ж яны падзенуцца? І герб Пагоня, і сцяг, і нашы гімны – гэта здабытак гісторыі, іх немагчыма адмяніць дэкрэтам ці ўказам. Забараніць дэкрэтам нацыянальны сцяг – гэта як забараніць сонцу ўзыходзіць і заходзіць! Бязглуздзіца поўная. А колькі сёння вакол падобнай бязглуздзіцы! Злачынствам сталі бел-чырвона-белыя шкарпэткі, штаны не таго колеру... Калі нешта забараняюць, гэта заўсёды выклікае цікавасць, таму наш сцяг у выпадку забароны стане яшчэ больш папулярным.

Міхась СКОБЛА.

Аўтар з першымі чытачамі.

З ігуменняй Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра матушкай Еўдакіяй.

ДЛЯ ЛЮБОЗНАТЕЛЬНЫХ

С чего начиналась великая стройка БАМ…

Как и зачем ее возобновили сегодня

Возможность строительства железнодорожного пути на восток севернее Байкала рассматривали еще в XIX веке. Если взглянуть на карту, станет ясно: Россия, имея дальнюю комнату в восточном крыле дома, не могла попасть в нее. Но проложить ветку, пересекающую семь горных хребтов, 11 крупных рек в районе вечной мерзлоты и повышенной сейсмичности, в те годы технически не представлялось возможным. Подробный экскурс в историю строительства БАМа – в материале корреспондента агентства *«Минск-Новости»*.

С задором не вышло

В 1901 году началось движение по Транссибирской магистрали, но ее проложили южнее Байкала. А всем хотелось на север, к полезным ископаемым.

К теме вернулись в 1905 году в дни русско-японской войны. Но вновь поняли, что не готовы. Всерьез о пути, параллельном Транссибу, заговорили в 1924 году в связи с возможной войной с Китаем. Апофеозом стал конфликт СССР и Пекина на КВЖД в 1929 году.

Но еще раньше, в 1926 году, силами Железнодорожных войск РККА начали топографическую рекогносцировку возможного курса трассы. 13 апреля 1932 года Совет народных комиссаров СССР издал постановление «О строительстве Байкало-Амурской железной дороги». Маршрут был понятен: Тайшет – Тындинский – поселок Пермский (преобразован в Комсомольск-на-Амуре) – Советская Гавань. Среди комсомольцев и сознательной молодежи развернули широкомасштабную вербовку работников на многообещающую стройку.

По непонятным причинам организаторы не подумали о механизации, об обеспечении работников питанием, обмундированием, жильем. В результате трехмесячной задолженности по зарплате к осени того же 1932-го даже сознательные граждане, прибывшие на работу, бежали с нее. При наличии 504 землекопов не хватало 12 тысяч. Команде из 498 плотников недоставало 5 тысяч. 50 бурильщиков не могли справиться с работой, предназначенной для 2,5 тысячи таких, как они. Тогда вспомнили: только что на глазах у удивленных старорежимных инженеров ударными темпами за два года руками заключенных был выстроен Беломорско-Балтийский канал без всяких капризных комсомольцев и активистов, требовавших возведения бань, магазинов, сносных жилых помещений. На основе секретного постановления СНК СССР тему БАМа передали ОГПУ. В ноябре 1932 года создали Управление строительства БАМа ОГПУ и БАМЛАГ. Все это обширное хозяйство возглавил Нафталий Френкель, ранее управлявший работами на Беломоро-Балтийском водном пути. К маю 1933 года в тайге работали 32 тысячи заключенных. Среди них было немало известных людей. Например, философ и инженер Павел Флоренский и писательница Анастасия Цветаева, сестра известной поэтессы. Первые полтора года трудились, не имея даже крыши над головой. Ночлег у костра, 400 граммов хлеба в сутки – всё, что полагалось подневольным землекопам и лесорубам. Приходили новые этапы, умерших сменяли живые, таким образом, 190 километров головного участка БАМ – Тында к 1937 году завершили. Правда, доработки длились еще несколько лет. Это считалось началом. Общая протяженность планируемой магистрали – 5 тысяч километров. Для каждого участка дороги создавался свой лагерь, а к нему – два вспомогательных. Дорогу должны были завершить к 1945-му. Впрочем, ударные темпы наращивали, так как серия столкновений в 1938 году между Японской императорской армией и РККА у озера Хасан и в 1939-м на Халхин-Голе указывали на вероятность войны с Японией. Железная дорога в этих обстоятельствах требовалась, как воздух.

Хаос, неразбериха

Все планы отменил роковой 1941 год. 18 августа приказали прекратить работы на всех участках, кроме отрезка от станции Известковая до поселка Ургал. Правда, заключенные без работы не остались. Во многом проложенный до войны на костях 190-километровый отрезок БАМ–Тында в 1942 году приказали разобрать для постройки рокадной дороги Саратов–Сталинград, так называемой Волжской рокады. Что ж, во многом благодаря ей одержали верх в Сталинградской битве. В мае 1943-го было спущено указание возобновить работы по строительству отрезка Комсомольск – Советская Гавань. Для этого разобрали готовую линию Известковая–Ургал. Явный хаос и бессистемность. Укладывали пути, демонтировали, тасовали, чтобы выполнять меняющиеся приказы в зависимости от изменений обстановки на фронте.

Но все же в августе 1945-го из Советской Гавани в Комсомольск пошли поезда. Хотя участок был построен в черновую и доведен до удовлетворительного состояния только к 1947 году. Работы возобновились и на отрезке Братск–Усть-Кут. К русским заключенным добавились японские пленные. К 1951 году в который раз восстановили и запустили линию Известковая–Ургал.

В марте 1953 года умер Сталин, а летом началась консервация работ. На 20 лет о БАМе забыли. Правда, отдельные участки доводились до ума силами МПС, в частности от Тайшета до Лены (Усть-Кут). Пенитенциарная система теперь не имела отношения к железным дорогам.

Романтика великой стройки

Почему-то так совпало, что именно после советско-китайского пограничного конфликта на острове Даманском в 1969 году работы на БАМе решили реанимировать. Когда нужды обороны страны и интересы промышленности совпадали, дело в СССР спорилось. С начала 1970-х на БАМ начали прибывать комсомольские десанты со всей страны. В их числе белорусский ударный молодежный отряд имени подпольщика Николая Кедышко. В 1975-м в республике объявили комсомольский призыв. Выбирались командиры и комиссары отрядов. Торжественно вручались знамена в здании ЦК ЛКСМБ на К.Маркса, 40. К проводам комсомольцев привлекли маму Кедышко. Стройка так популяризировалась, что в бригаду можно было попасть только по конкурсу. На определенном этапе на одно место претендовали 15 человек! Поначалу отказывали семьям в связи со сложными бытовыми условиями, и люди забирали заявления из загсов, ехали парами без штампа в паспорте.

В Москве штаб строительства БАМа возглавлял молодой секретарь ЦК ВЛКСМ Дмитрий Филиппов. В 1990-х он, как и прочие бойкие комсомольские лидеры, стал крупным бизнесменом и в 1998 году был убит взрывом в подъезде своего дома.

Белорусы вели дорогу к Нерюнгринскому угольному разрезу. Уголь там добывался открытым способом, а не в шахтах, и вывозился белорусскими «БелАЗами». Естественно, существовала не одна белорусская бригада, а десятки. Кроме туманов, запаха тайги и, чего уж там, длинного рубля ехали туда молодые люди за тем, чтобы испытать себя, понять, кто они в этом мире и чего стоят, закалить характер. Пропагандистская машина СССР старательно и умело подогревала это желание, рисуя образы смелых, крепких, решительных строителей БАМа, покорителей сибирских просторов. Впечатления от того времени разные. Для одних это были романтические вечера у костра с ухой и гитарой, спартанские условия в вагончиках их не смущали, а бодрили. Другие вспоминают, что справить нужду в мороз ходили на улицу и с ружьем. Кругом тайга, а медведь в ней – хозяин. Существовал еще один важный момент. Появилось целое сообщество людей, наблюдавших друг друга в сложных условиях. И, вернувшись, они помогали товарищам по стройке подниматься по карьерной лестнице и просто дружили семьями.

Всего в строительстве задействовали свыше 2 миллионов граждан, включая военнослужащих Железнодорожных войск. 10 лет из телеэфиров не исчезали новости о темпах ударников. Поэты и композиторы не уставали сочинять бамовцам оды и духоподъемные песни. У белорусских бамовцев существовал свой гимн – песня «Золотинка» Игоря Лученка. Частыми гостями на участках работ стали группы «Верасы», «Песняры», «Сябры», не говоря уже о московских эстрадных артистах. Приезжали и зарубежные. Например, американский певец и актер Дин Рид, симпатизировавший СССР и социализму, не только выступал с концертами, но и снял на БАМе свой видеоклип на крыше мчащего по сопкам грузовика, задолго до Ван Дамма, повторившего трюк в 2013 году в рекламе Volvo. Правда, он был привязан тросами, а Дин – нет.

Если рассматривать официальную версию, то 29 сентября 1984 года на разъезде Балбухта в Читинской области состоялась торжественная встреча бригад, укладывавших рельсы. Рабочие команд Александра Бондаря и Ивана Варшавского шли с востока и с запада навстречу друг другу. Известен анекдот о том, что, не встреться они, а промахнись мимо друг друга, на БАМе было бы две ветки, а не одна! 1 октября станция Куанда ликовала – там уложили «золотое звено». 27 октября Байкало-Амурскую магистраль объявили открытой. На деле работы шли до 1989 года, а самый длинный в России Северомуйский тоннель сдан в эксплуатацию в декабре 2003 года.

Назад в будущее

БАМ – второй после Транссиба железнодорожный выход России к Тихому океану с 200 железнодорожными станциями и разъездами, 10 тоннелями, 2230 большими, средними и малыми мостами. Протяженность пути – 4287 километров. Появилось более 60 новых городов, поселков. БАМом именуют не только магистраль, а еще и прилегающую территорию, освоенные ранее малонаселенные глухие районы. Любопытно, что в СССР планировали протянуть путь до Чукотки, потом создать тоннель под Беренговым проливом с выходом на… Аляску! То есть создать железнодорожное сообщение между СССР и Америкой! И это не шутка.

Вряд ли именно о поездке в США в вагоне поезда грезил министр обороны России Сергей Шойгу в Верхнезейске Амурской области 12 августа 2021 года на церемонии закладки памятного камня в ознаменование начала реконструкции восточной ветки Байкало-Амурской магистрали. Речь об участке в 340 километров от Улака до Февральска. Интерес к БАМу вновь появился в связи с ростом экспортных поставок угля в страны Азиатско-Тихоокеанского региона. В порты Дальнего Востока для отправки уголь так и доставляют по одной железнодорожной ветке. Теперь назрела необходимость работ над второй, параллельной, чтобы составы разъезжались. В советское время одной магистрали хватало для пропуска 24 пар поездов в сутки. Сегодня объемы выросли, необходима более мощная пропускная способность.

На деле стройка началась еще 12 апреля, после выделения правительством России 780 миллиардов рублей на проект. На место прибыли подразделения Железнодорожных войск, собраны мобильные дома с отоплением. Методы прокладки железнодорожного полотна сегодня не сильно отличаются от методов второй половины XX века. Необходимо вырубить лес на расстоянии 50 метров от полотна. Для этой цели ничего нового, кроме бензопилы, не придумали. Потом следует снять грунт в условиях вечной мерзлоты на болотистой почве, сделать насыпь. Новая техника появилась, но условия тайги остаются неизменными. Труд не из легких. На все жалобы солдат-срочников в российской армии может быть только один ответ: могу, не могу – решает Шойгу!

Как бы это странно ни прозвучало, кроме Железнодорожных войск, следуя опыту и 1930-х, и 1970-х годов, к строительству намереваются привлечь как студентов, так и заключенных. Неожиданно?! Представители ФСИН России напомнили, что осужденные, отбыв определенный срок, могут ходатайствовать в суде о замене лишения свободы принудительными работами. Речь о так называемых ИТР (исправительно-трудовых работах). Заключенных расконвоируют, они будут обязаны до окончания срока наказания находиться в населенных пунктах рядом с местом проведения строительства, трудиться и выплачивать государству 20% от своей заработной платы. Та же ФСИН России назвала цифру – 180 тысяч сидельцев по закону могут воспользоваться этим предложением государства. В теории дело благое, подход с использованием опыта прошлых лет в либеральном варианте. На практике край, который всю вторую половину XX века населяли вчерашние заключенные после амнистий 1950-х, снова наводнят людьми со сложной судьбой. Какими они окажутся строителями, время покажет. Однако факт привлечения подобной рабочей силы явно не улучшит криминогенную обстановку в регионе. Попытка таким образом сэкономить на зарплате профессиональных строителей может вылиться в еще большие затраты. Покинув колонию, не все мечтают попасть в тайгу с бензопилой. В большинстве своем они вряд ли станут трудиться с огоньком. В связи с этим низкий КПД предсказуем.

БАМ входит в пятерку самых дорогостоящих советских проектов наравне с освоением целины. Затраты превысили запланированные в четыре раза, составив почти 18 миллиардов советских рублей. Цифры, сопоставимые с вложениями в космическую отрасль. Современные планы тоже амбициозны, и выделенные 750 миллиардов – это только начало. Поэтому эзопов вывод можно выразить словами Маяковского: «Ведь, если звезды зажигают – значит – это кому-нибудь нужно?» В любом случае, история БАМа продолжается!

(«Минск-Новости»)

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 326-68-71
Рэкламны аддзел (017) 363-66-04
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info
Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.
Заснавальнік, выдавец і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ